Қишлоқ ҳақиқати

1993 йил 21 август
ШАНБА
№ 97 (5.538).
СОТУВДА ЭРКИН НАРХДА.

Ўзбекистон Республикаси ижтимоий-сиёсий газетаси • 1974 йил 1 январдан чиқа бошлаган

МУСТАҚИЛЛИК — ЯККАЛАНИШ ЭМАС

Ўзбекистон Республикасининг Мустақиллик куни арафасида Тошкентнинг бош майдонида улкан томоша бошланади. Пойтахтнинг минглаб аҳолиси ва меҳмонлари мислсиз жозибадор байрамнинг гувоҳи бўладилар. Ҳозир ижодий жамоалар, спортчилар ҳамда ҳарбий хизматчилар бу байрамга катта тайёргарлик кўришяпти. Аммо, асосий иш қурувчилар зиммасига тушган. Уларнинг саъй-ҳаракатлари билан Мустақиллик майдони қиёфаси ҳозир бутунлай ўзгариб кетди.

Байрам тантаналарига ҳали анча бор. Аммо, ўзларини «демократик» деб ҳисоблайдиган баъзи бир оммавий ахборот воситалари Ўзбекистонда иқтисодий аҳвол мураккаб-у бу тантаналар учун шундай катта сарф-харажат шартми, деган гапни айтмоқда.

Аслида аҳвол қандай! Ёш давлатимиз мустақиллигининг икки йиллигига нима билан келмоқда! Республика миллий ахборот агентлигининг мухбири Л. Левин Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг биринчи ўринбосари, байрам тантаналарини тайёрлаш ва ўтказиш бўйича ташкилот комитетининг раиси И. ЖЎРАБЕКОВ билан шу ҳақда суҳбатлашди.

— Исмоил Ҳакимович, республикамизнинг бош майдони қиёфаси ҳозир жуда ўзгариб кетди. Шу пайтгача бу ерда бундай тантаналар ўтказилмаган. Байрамда одатдаги ҳарбий техника намойиши ҳамда одамларни мажбуран сафларга тизиш ўрнига кишиларга ҳам хордиқ берадиган, ҳам ўтмишимиз билан таништирадиган ҳақиқий томоша бўлади. Аммо, бунинг учун озмунча пул сарфланмайди. Шу маблағни бошқа эҳтиёжлар учун сарфланса бўлмасмиди?

— Шундай савол беришингизни билардим. Менинг ҳам, ташкилот комитети бошқа аъзоларининг ҳам бу ҳақдаги фикримиз қатъий. Тантаналар керак. Мустақилликни қўлга киритган халқ ҳам олишга, томоша кўришга ҳақли. Бу ерда шуни ҳам айтишим керакки, икки кун давом этадиган тантаналар одатдаги йиғилиш ва мажлисларсиз ўтади. Шаҳар ва қишлоқларда башанг кийинган одамлар концертларни, кўргазмаларни томоша қиладилар, вақтларини хушнудлик билан ўтказадилар. Ҳозирги мураккаб шароитда фақатгина муаммолар билан ўралашиб қолиб бўлмайди. Ўзбекистон халқи байрамга ўз меҳнати билан сазовор бўлди.

Айрим оммавий ахборот воситалари қайта-қайта такрорлаётган қимматчилик ҳақидаги гапга келсак, бу хоҳиш-истагини ҳақиқат деб кўрсатишга уриниш, холос. Тошкентнинг ўнлаб меҳнат жамоалари байрам жамғармасига жуда катта маблағ ўтказдилар. Бунга уларни ҳеч ким мажбур қилгани йўқ. Яна такрор айтаманки, одамлар байрамларсиз яшай олмайди. Ахир байрам кўнгилни кўтаради, ғам-ташвишни унутишга ёрдам беради. Бу байрам хўжакўрсинга, жаҳон миқёсида сохта обрў орттириш мақсадида ёки бошлиқларни улуғлаш учун қилинаётгани йўқ.

Бу байрам — мустақил давлат тарихидаги ёрқин саҳифалардан бири бўлади!

— Сиз мураккаб шароит ҳақида гапирдингиз. Ўзбекистонликларнинг ҳозирги авлоди ҳақиқатан ҳам осон даврда яшаб, ишлаяпти, деб бўлмайди, албатта. Яқин қўшниларимиз, Ҳамдўстликдаги бошқа давлатларда юз бераётган ҳодисалардан ҳам кўриниб турибдики, мустақиллик кўпгина муаммоларни ҳам келтириб чиқаряпти...

— Эрк, мустақиллик — ҳар қандай одамнинг, ҳар қандай давлатнинг табиий истагидир. Аммо мана шу эркдан оқилона фойдалана олиш ҳам муҳим. Афсуски,

МДҲнинг бошқа мамлакатларида кишилар митингбозликдан бошқа нарсани билишмаяпти.

Бунинг оқибатини — Тожикистондаги қонли уруш, Қорабоғдаги бегуноҳ қурбонлар, Шимолий Кавказдаги зиддиятларни ўзингиз кўриб турибсиз. Бу саноқни яна давом эттириш мумкин. Бундай воқеалар бизда — Ўзбекистонда нега юз бермаяпти? 1991 йилгача бизда ҳам вазият жўн бўлмагани кўпчиликнинг эсида бўлса керак. Маҳаллий бўлмаган аҳолининг кета бошлаши, ичимиздаги бузғунчи кучларнинг можаро чиқаришга, аҳоли ўртасида митингбозлик эҳтиросларини қўзғашга интилиши эсингиздадир? Шукрки, бу кунлардан эсон-омон ўтиб олдик.

Менга кўпинча: «Ўзбекистон қандай қилиб оғир сиёсий-иқтисодий ларзаларни четлаб ўтди?», деб савол беришади. Бунинг жавоби оддий. Бунга биринчи навбатда раҳбариятнинг чуқур ўйлаб ҳамда узоқни кўзлаб ишлаши натижасида эришилди. Президент Ислом Каримов олға сурган беш қоида жаҳонда эътибор қозониб-гина қолмай, ўзининг ҳаётийлиги, истиқболли эканини амалда кўрсатди.

Шулардан иккитасига тўхталайлик: бизда давлат бош ислоҳотчи, бинобарин, барча ислоҳотлар учун масъул ҳисобланади. Иқтисод ҳар доим сиёсатдан устун туриши керак. Бизда шундай бўлмаяптими?! Республикадаги барқарор вазият, миллатлараро тотувлик, ижтимоий-иқтисодий ларзаларнинг йўқлигига юксак талабчанлик ҳамда интизом орқали эришаяпмиз. Бизни ҳаддан ташқари қаттиққўлликда айблаётганлар ғарбдаги тараққий этган демократик мамлакатларга бир назар ташласин. Ўша мамлакатлар ҳукуматлари фаолиятининг бош мезони тартиб ва интизом эмасми? Халқимиз президентимизга ишонч билдирибгина қолмасдан, у кўрсатган йўлда дадил одим ташламоқда. Ҳаётнинг ўзи халқни бошқа йўл йўқлигига ишонтирди.

Ислом Каримов фақат ўзбек халқинингина меҳрини қозонган эмас. Мен яқинда у билан Президент Асқар Акаевнинг таклифига биноан Қирғизистонга борганимда қўшни мустақил давлатда ҳам президентимизнинг обрўси баландлигининг гувоҳи бўлдим.

— Иқтисодий ва сиёсий мухолифларингизнинг кўпчилиги Ўзбекистон раҳбариятини республика Россия ҳамда собиқ иттифоқнинг бошқа республикалари билан алоқани узмаётганлигида айбламоқда. Бу ўринда уларнинг яқин орадаги Мусулмон Давлатлари Иттифоқини тузиш ҳақидаги талабларини ҳам эсласак бўлади. Бу баёнотларга қандай қарайсиз?

— Қисқа қилиб айтадиган бўлсам, бу — ёмғирдан қутилиб, қорга тутилишдай бир гап, яъни, бир қарамликдан қутулиб, иккинчи қарамликка кириш демакдир. Мустақил Ўзбекистон бундай йўлдан бормайди. Биз тараққий этган мамлакатлар тажрибасида синалган, маърифатли, Ўзбекистон, аниқроғи; Марказий Осиё хусусиятларини ҳисобга оладиган йўлни танлаганмиз. Бизда фалажлатиб даволашлар, инқилобий сакрашлар бўлмайди. Ислом Абдуғаниевич Каримов фақат ижтимоий ларзаларсиз тадрижий йўлгина халқни қашшоқлашишдан сақлаб қолади, деб кўп такрорлайди. Фақат шу йўлгина Ўзбекистоннинг кўп миллионли ва кўп миллатли халқи учун ҳақиқий йўлдир. Бизда кишиларни миллатга ажратиш одати йўқ.

Мустақилликка ўтиш даврида маиший асосда зиддиятлар бўлган эди, албатта. Аммо, миллати рус, татар ёки корейс бўлган биронбир яхши мутахассиснинг фақат ўзбек бўлмагани учун ишдан олиниб, унинг ўрнига ишни яхши уддалай олмайдиган ўзбек қўйилганини биласизми? Ҳукумат таркибида, яъни вазирлар орасида руслар, татарлар ҳамда бошқа миллат вакиллари бор.

Яна бир ёрқин мисол. Ўзбекистон Республикаси Мудофаа вазирлигининг яқинда генерал-майор унвони берилган олти зобитининг учтаси рус миллатига мансуб.

Буни нима деб ўйлайсиз: тасодифми, қонуниятми?

— Иқтисодий муаммоларга қайтайлик. Сиз бу муаммолар билан ҳар куни шуғулланасиз. Матбуотдан маълумки, Ўзбекистонда ўртача иш ҳақи Ҳамдўстликнинг бошқа мамлакатларидагидан анча кам. Ўзбекистоннинг газеталари эса ҳар ойда МДҲнинг бош-

(Давоми иккинчи бетда).

Норбек ҚАЮМОВ, Ўзбекистон Республикаси қишлоқ хўжалик вазири.

УЛКАН БУРИЛИШ

АЛМАШЛАБ ЭКИШ МАЖМУИДА ҒАЛЛА ЭКИНЛАРИГА КЕНГ ЎРИН БЕРИШ АҲОЛИНИНГ ДОНГА БЎЛГАН ТАЛАБИНИ ҚОНДИРИШ БИЛАН БИРГА ТУПРОҚ УНУМДОРЛИГИНИ ҲАМ ОШИРАДИ

Тарихан асрлар мобайнида аждодларимиз ўз ерларининг асосий қисмида озиқ-овқат экинлари, жумладан буғдой, арпа, мош, қисман пахта ҳам етиштирганлар.

Йирик тарихшунос олим Хоразм хони Абдулғозийхоннинг «Шажараи турк» номли китобида XУII асрнинг бошлари даврига оид шундай диққатга сазовор сўзлар бор. «Тақи улким, Амударёнинг икки тарафи то Уйғурга боргунча, экинлик юзим боғи ва дарахстон эди... абадонлик ва маъмурликнинг ҳеч ниҳояти йўқ эрди».

«Ул вақтда Маздакқондин то Бақирғоннинг бори юзи Қуйғун деган ергача буғдой экилар эрди. Отли киши 10 кунда буғдойнинг тошидан айланиб кела билмас эрди»...

Бир тангага ярим тева (туя) юки буғдой берурлар эрди. Бениҳоят арзонлик бўлди».

Асримизнинг то 30-йилларигача Мовароуннаҳр ва Хоразм воҳаси ўзини ғалла билан тўла таъминлаб туркман, қозоқ, қирғиз биродарларимизга ҳам сотиб, улардан чорва молларн олиб турганлар.

Кейинги 60 йилда маълум сабабларга кўра кўпчилик жамоа ва давлат хўжаликларида асосий экин пахтага айланиб, у умумий экин майдонининг 70—75 фоизини эгаллайдиган бўлиб қолди.

90-йиллардан бошлаб Президентимиз И. Каримов раҳбарлигидаги республика раҳбарияти ҳеч бир экинни илоҳийлаштирмасдан, унинг майдонини мамлакат иқтисодий нуқтаи назаридан белгилаш сиёсатига ўтиб, кўпдан бери ечимини кутиб турган тўғри йўлни бошлаб берди. Ғўза экин майдони аста-секин 400 минг гектарга камайтирилди, пахта яккаҳокимлигига сезиларли зарба берилди. Бу озиқ-овқат маҳсулотлари етиштиришни кўпайтирди. Лекин ўсиб бораётган аҳолини нон маҳсулотлари билан таъминлаш масаласи асосий вазифалардан бири бўлиб қолмоқда.

Ҳозир аҳоли жон бошига йилига 80 килограмм дон етиштирилади. Талаб эса 300 килодан кам эмас. Муаммони ечиш учун республика ҳукумати 1994 йилдан бошлаб пахта, полиз, сабзавот экинларининг майдонини бир мунча қисқартириш ҳисобига ғалла экиладиган майдонлар ҳажмини суғориладиган ерларда 750 минг гектарга етказишни режалаштирмоқда.

Бу пахтакор хўжаликларда ғўза салмоғини 55—60 фоиз, дон 20—23 фоиз, беда 15—17 фоиз, полиз, сабзавот ва бошқа экинлар 5—7 фоиз бўлишини таъминлайди.

Ғалладан бўшаган ерларга экиладиган такрорий кечки полиз, сабзавот, картошка, дуккакли, ёрма ва ем хашак экинлари экилиши, бевосита озиқ-овқат муаммосини ва тупроқ агробиологик ҳолатини яхшилашга хизмат қилади.

Шундай қилиб, кейинги 60 йил ичида биринчи марта қишлоқ хўжалик экинларининг майдони ва тузилишини яхшилашда кўпдан бери орзу қилиб келинган жуда катта бурилишга кенг йўл очилмоқда. Бу ҳар бир жамоа ва давлат хўжаликлари ғалла, пахта, сабзавот-полиз экинлари ҳосилдорлигини ошириши учун катта имкониятларни яратади.

Ҳурматли Президентимиз И. А. Каримов республика халқ хўжалиги тармоқларининг 1993 йил биринчи ярмидаги иш якунларини муҳокама қилишга бағишланган шу йил 27 июлда Вазирлар Маҳкамасида ўтказган йиғилишда суғориладиган майдонларда бошоқли дон экинлари маҳсулдорлигини ошириш имкониятлари ҳақида гапириб, бунинг учун ердан оқилона фойдаланиш, унинг унумдорлигини ошириш ва илмий асосланган алмашлаб экишни жорий этиш, фақат бедага ёпишиб қолмасдан, балки ўз ичига бошоқли дон ва бошқа экинларни оладиган алмашлаб экиш мажмуини қўллаш кераклиги ҳақида тўхтаб ўтди.

Дарҳақиқат, деҳқончилик маданиятини юксалтиришда алмашлаб экиш муҳим ўрин тутади. Тупроқ унумдорлиги, экинлар ҳосилдорлиги ортиб, чорвачиликни юксалтириш учун асос яратилади, касаллик тарқатувчи зараркунандаларга қирон келтиради. Вилт муаммосига ишончли тўсиқ қўйилади.

Ўзбекистон яқин давргача асосий пахта етиштирувчи республика бўлганлиги учун илмий-тадқиқотларда ва ишлаб чиқаришда ғаллачилик иккинчи ўринга суриб қўйилган эди. Энди эса вазият йўл қўйилган хатоларни бартараф этиб, ишни деҳқончасига, халқни озиқ-овқат, саноатни эса хом ашё билан таъминловчи, тупроқ унумдорлигини яхшиловчи янги технологияга тезда ўтишимизни тақозо этади.

Шу пайтгача бизда асосий ғаллани лалми ерларда етиштиришган. Эндиликда суғориладиган ерларда дон экиб, юқори ҳосил олиш технологиясини қўллаш ҳисобига гектар бошига 50 центнердан зиёд ғалла олишимиз мумкин. Бунинг учун ғаллани илмий асосланган алмашлаб экиш тизимига, далаларига ўтказиш даркор. Шуни таъкидлаш лозимки, пахта мажмуида етиштириладиган ўсимликлар фақатгина озиқ-овқат, ем-хашак маҳсулотигина бўлиб қолмай, тупроқ унумдорлигини, фитосанитар ҳолатини яхшиловчи, ғўза учун яхши ўтмишдош бўлади.

Дунё пахтачилигида ғалла ўсимликлари азалдан асосий ўтмишдошдир. Масалан, Ҳиндистонда ҳар йили ёхуд икки йилда бир мартаба ғўза буғдой, жўхори, тариқ, ер-ёнғоқ билан алмаштирилади. Ироқда, Грецияда ва Болгарияда ғўза ғалла билан, Мисрда эса ғалла берсим билан алмаштирилади.

Хитойда инқилобий ўзгаришлар даврида ғаллага катта эҳтиёж сезилиши муносабати билан, беда ва бошқа бир йиллик ем-хашак экинлари ўрнига бошоқли ва дуккакли дон экинлари етиштирилиши, қишлоқ хўжалик маҳсулдорлигини кескин оширувчи омиллардан бири бўлди. Органик ўғитлар солиш ва ўсимлик турларини тез-тез алмашлаш унумдорликнинг асосини ташкил этади.

Шундай қилиб, кенгайтирилган ғалла+ғўза алмашлаб экишга ўтилиши дунё миқёсида ҳам табиий ва қонуний ҳолат эканлиги қайд этилмоқда. Аммо ғалла экинларини жойлаштирилаётганда минтақа, аҳоли зичлиги, тупроқ тури, ҳолати, касаллик, зараркунандалар тарқалишини эътиборга олиш талаб этилади.

Ғаллани кўпайтириш дастурини амалга ошириш мақсадида аввал қабул қилинган алмашлаб экиш тизимларига Пахтачилик илмий-тадқиқот институти, Қишлоқ хўжалик ва

(Давоми 2-бетда).

Ҳозирги долзарб, дақиқаси олтинга тенг дамлар қадрини тажрибали, уста пахтакорлар яхши билишади. Пискент районидаги «Дўстлик» давлат хўжалиги деҳқонлари ҳам ана шундай фидойи касб эгаларидир. Улар ҳосилга ҳосил қўшиш даври ҳисобланган айни дамларда бутун куч ва ғайратларини ғўза парваришига қаратишмоқда. Миришкорлар 240 гектар ерда ғўза парвариш қилишяпти. Ғўзалар сувга, маҳаллий ўғитга тўйинтирилиб, таги юмшатиляпти. Ҳозир ҳар ғўзада шиғил-шиғил кўсакларни кўриб, мўл ҳосил тўпланганининг гувоҳи бўласиз.

СУРАТДА: давлат хўжалиги раҳбари Ҳазратқул Нуров ва тажрибали сувчи Ибодулла Даминов ғўзаларни кўздан кечиришмоқда.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ олган сурат.

МЕҲНАТ УНУМИ РАҒБАТГА БОҒЛИҚ

Бригадамиз заршунослари жорий йилда 60 гектар майдонда ғўза ўстирмоқдалар. Мақсадимиз — ҳосилдорликни 30 центнерга етказиш. Айни пайтда деҳқон меҳрига қонган ғўзалар баравж ривожланмоқда.

14 йилдан буён пахтачиликда ишлайман. Ўтган давр мобайнида пахтадан юқори ҳосил олиш учун кўпгина тажрибаларни ишга солдик. Хўжалигимиз шу йилдан бошлаб жамоа-ширкатга айлантирилди. Бу билан деҳқончиликда ҳам тубдан ўзгариш бўлди. Ерга эгалик ҳисси одамларда тобора кучайиб бормоқда. Бу ҳар бир ишда муваффақиятга эришувни таъминлаётир, Ҳосилдорликни оширишга, маҳсулот ишлаб чиқаришни кўпайтиришга сабаб бўляпти.

Шу пайтгача ғўзанинг 108-Ф навини экар эдик. Бу йил хўжалигимиз деҳқонлари билан келишиб, эртапишар «Юлдуз» нави уруғини қададик. Чунки баҳорда об-ҳавонинг серёғин келиши барча турдаги экинлар ривожланиш муддатини қисқартириб қўйди. «Юлдуз»нинг афзаллик томони шуки, биринчидан ривожланиш муддати қисқа. Шона ташламайди. Иссиққа чидамли. Ёппасига ҳосил олиб, бир муддатда териб олинади. 120 кунда етилади. Бир терим билан режани уддалаш мумкин. Фақат ишлов билан суғориш вақтида ўтказиб турилса бўлгани.

Бригадамизда 11 киши меҳнат қилади. Механизатор Нурмат Турсунов ишда барчага намуна. Ҳозир ҳар бир туп ғўзада ўртача 10—12 тадан бўлиқ кўсак санаш мумкин. Бунда моҳир дала гвардиячисининг муносиб ҳиссаси бор. Ғўзаларга ҳозиргача 4 марта ишлов бериб, шунча марта суғордик. Ҳар бир сувдан кейин маҳаллий ўғит берилганида ҳосилга ҳосил қўшиляпти. Гектарига 20—25 тоннадан маҳаллий ўғит солинмоқда.

Деҳқонларимизнинг баракали меҳнати уларга яратиб берилган шарт-шароитга кўп жиҳатдан боғлиқ. Дала шийпонида барча шароит яратилган. Ўз ёрдамчи хўжалигимиз бор. Ёз мевалари деҳқон дастурхонини безаб турибди. Вақти-вақти билан ишлаб чиқариш илғорлари рағбатлантирилмоқда. Хўжалик касаба уюшмаси қўмитаси раиси раҳбарлигида деҳқонларнинг фидокорона меҳнатдан сўнг дам олишлари кўнгилдагидек ташкил этилган. Шу боис бу йилги ноқулай келган об-ҳаво шароитида ишлар кўлами кенгаймоқда. Ўзаро беллашувда Ниёз Қосимов, Холлош Собиров, Насиба Ҳамидова, Дилрабо Абдиева, Норнисо Худоёровалар ғолиблик қилишмоқда.

Ўтган хўжалик йилида ҳам бригадамиз деҳқонларининг маоши чакки бўлмади. Ишлаб топилган маблағга қўшимча ҳақ тўланди. Хўжалигимиз асосан уруғлик пахта етиштиришга ихтисослаштирилган. Ўзимизда пахта қабул қилиш пункти бор. Айни пайтда чигитдан тола ажратадиган ускуналар ўрнатиб, мосламалар қураяпмиз. Янги мавсумда ишга тушириш мўлжалланаяпти. Хўжалигимизда бундан ташқари сабзавот-полиз экинларидан мўл-кўл ҳосил олишга ҳам етарли аҳамият берилмоқда. Маккажўхори ўрими жадал давом этмоқда. Чорвачилик учун озуқа тўплаш ҳам қизғин олиб бориляпти.

Хуллас, иқтисодий қийинчиликлар юз бериб турган ҳозирги шароитда мардона меҳнатимиз билан мўл-кўлчиликни таъминлашга ҳаракат қиляпмиз. Хўжалигимиздаги мойжувоз, тегирмон меҳнаткашлар хизматида. Бу йил дон мўл бўлганлиги сабабли ҳар бир оилага етарли миқдорда дон берилди. Бу ишларнинг бошида тажрибакор, тадбиркор, ишбилармон хўжалик раҳбари Сероб Хўжақулов барчага бош-қош бўлаяпти. Кам даромадли хонадонларга хўжалик ҳисобидан кўмак берилмоқда. Бу ҳам ишчиларимизнинг меҳнатга бўлган қизиқишини орттирмоқда. Жорий йилда астойдил меҳнат қилиб, ҳосилдорликни ошириш учун бор тажриба ва маҳоратимизни ишга соламиз.

Ҳусан ХОЛИЁРОВ,
Қарши туманидаги «Қовчин» жамоа-ширкат хўжалигининг пахтачилик бригадаси бошлиғи.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ФАРМОНИ

И. ФАЙЗУЛЛАЕВНИ МУКОФОТЛАШ ТЎҒРИСИДА

Кўп йил ҳалол меҳнат қилгани, деҳқончилик-саноат ишлаб чиқариши самарадорлигини оширишга катта ҳисса қўшгани ҳамда жамоат турмушида фаол иштирок этгани учун Сурхондарё вилояти Денов тумани Собир Раҳимов номидаги жамоа хўжалигининг раиси Иброҳим Файзуллаевга «Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган қишлоқ хўжалик ходими» фахрий унвони берилсин.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1993 йил 19 август.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ФАРМОНИ

Т. ШОЁҚУБОВНИ МУКОФОТЛАШ ТЎҒРИСИДА

Геология-қидирув ишлари соҳасидаги кўп йиллик самарали меҳнати ҳамда жамоат турмушида фаол иштирок этгани учун Ўзбекистон республикаси геология ва минерал ресурслар давлат қўмитасининг раиси Тўлқин Шоёқубов Ўзбекистон Республикасининг фахрий ёрлиғи билан мукофотлансин.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1993 йил 19 август.

МУСОБАҚАДОШЛАР ФИКРИ ОЛТИНДАН ҚИММАТ

Фарғонага Бухоро вилояти ҳокими Д. Ёдгоров бошчилигида тажрибали пахтакор, чорвадор, боғбон ва соҳибкорлардан иборат мусобақадошлар ташриф буюрди. Улар гуруҳларга бўлиниб, уч кун мобайнида вилоятдаги кўпгина хўжаликларда пахтакорлар билан суҳбатлашдилар, ғўза ривожини кўздан кечирдилар. Баъзи ерларда ғўза ниҳолларини табақалаб чеканка қилишга эътибор берилмаётганини, 20 минг гектарга яқин майдонда ўсишдан орқада қолган ғўза ниҳоллари борлигини таъкидладилар.

Мусобақадошлар фермер хўжаликларида бўлиб, чорва қишловига тайёргарлик кўриш, хусусан, озуқа ғамлаб қўйиш борасидаги камчиликларни кўрсатиб ўтдилар. Меҳмонлар вилоятда голландияликлар тажрибаси асосида картошка етиштиришга, қишлоқда янги иш ўринлари ташкил этишга катта аҳамият берилаётганидан мамнуният изҳор этдилар.

Фарғона вилояти ҳокими М. Исломов ўзаро текшириш чоғида берилган қимматли маслаҳатлар ва тавсиялар учун мусобақадошларга миннатдорлик билдирди.

(ЎзА).

МУСТАҚИЛЛИК — ЯККАЛАНИШ ЭМАС

(Давоми. Боши 1-бетда).

қа пойтахтларидаги асосий эҳтиёж молларига бўлган нарх-навони босиб чиқаришади. Бу маълумотларда биздаги аҳвол яхшидай кўринади. Бунга нима дейсиз?

— Гапингизни тушундим. Ахборотнинг етарли эмаслигида Бош вазир ўринбосари сифатида менинг ҳам айбим бор. Бизда энг кам иш ҳақи 11 минг 250 сўмни ташкил қилади. Бу МДҲ мамлакатлари ўртасида энг юқори кўрсаткич. Бизга қандай айб қўйишяпти? Россияда ўртача иш ҳақи Ўзбекистондагидан бир неча марта баланд, дейишяпти. Бу гап тўғри. Аммо, биз миллионлаб пул топадиган бойваччалар турмушининг ўртача даражаси билан ҳисоблашмаймиз. Биз Ўзбекистонда истиқомат қилаётган ҳар бир кишининг эҳтиёжини тўла қондиришга ҳаракат қиляпмиз. Республикада ҳар бир киши иқтисодий ва ижтимоий жиҳатдан ҳимоя қилинган. Бошқа республикаларда уятдан ерга қараганча қўл чўзиб турган одамларни кўрганингда юрагинг ачишади. Уларнинг бошига бундай қисматни ким солди?

Гап иқтисод тўғрисида кетар экан, мен Ўзбекистондаги вазиятни беморнинг операциядан кейинги ҳолати билан таққослагим келади. Ҳа, таназзул юз берган, хавфли белгилар пайдо бўлган эди. Ҳозир инқироз ортда қолди. Олти ой ичида сўнгги пайтларда биринчи марта миллий бюджетда салбий кўрсаткичдан қутилганимизга диққатингизни алоҳида қаратмоқчиман. Ҳа, бироз таназзул бўлган эди. Аммо, у атиги 1,5 фоизни ташкил этди. Бу салбий ҳол МДҲ мамлакатларидан олиб келинадиган хомашёнинг вақтида етиб келмагани туфайли юз берди.

Қийинчиликлар бор, бундан кейин ҳам бўлади. Аммо муҳими — Ўзбекистон тараққиётининг, республикамизнинг жаҳон ҳамжамиятига дадил кириб боришининг пухта ўйлаб тузилган иқтисодий дастури бор, яқиндагина хомашё манбаигина бўлган мамлакатимиз сифат жиҳатидан янги бир босқичга ўтмоқда — рақобатбардошли тайёр маҳсулот ишлаб чиқарадиган мамлакатга айланмоқда.

Мисоллар керакми? Марҳамат! Бундан бир неча йил муқаддам пахта майдонлари 2 миллион 400 минг гектарни ташкил этар эди. Келаси йил эса бу кўрсаткич 1 миллион 450 минг гектарга тушади. Аммо, ялпи ҳосил олдинги даражада қолади. Пахтадан бўшаган ерлар фермерларга жамоа мулки қилиб берилади. Ўтган ўн йилликлар давомида одамлар ердан узоқлашиб қолган эдилар. Энди ердан фойдаланишнинг ҳадисини олишди, уларда мўмай даромад қилиш истаги ҳам пайдо бўлди. Нима, бу ёмонми?

Бошқа бир муҳим муаммо — ёрдамчи соҳаларни ривожлантиришни олайлик. Кейинги икки йилда қишлоқларни газлаштириш ҳамда ичимлик суви билан таъминлашга шу қадар кўп маблағ сарфландики, кўплаб беш йилликлар давомида бунча маблағ ажратилмаган эди. Бунинг натижаси ҳам тезда кўзга ташланди. Ҳозир республика харитасига қарасангиз, унда газ, водопровод келтирилмаган, асфальт йўл қурилмаган қишлоқни топишингиз қийин...

— Ислом Каримов билан Нурсултон Назарбоевнинг Алматида бўлиб ўтган яқиндаги учрашуви ҳамда ундан кейин Россия ва Марказий Осиё давлатлари бошлиқларининг Москвадаги музокаралари жуда кўп масалаларни ойдинлаштирди. Асосий хулоса — Ўзбекистон рубль зонасида қолиб, Россия ва Қозоғистон билан ўзаро фойдали мустаҳкам алоқаларни йўлга қўйишга ҳаракат қилади. Хўш, давлатнинг ўз манфаатлари нима бўлади?

— Шу айтганларингизнинг ўзи Ўзбекистоннинг давлат манфаатларидир. Фақат лақмаларгина биз ўзимизни ўз маҳсулотимиз билан тўла таъминлай оламиз, дейиши мумкин. Бу — бўлмаган гап. Бизнинг иқтисодий имкониятларимиз катта, республикада қудратли саноат ва қишлоқ хўжалиги базаси яратилган, албатта. Аммо, ўз қобиғимизда ўралиб қолишимиз — ўтказилаётган барча ислоҳотларни барбод қилиш демакдир!

Ислом Каримов билан Нурсултон Назарбоев Алматидаги сўнгги учрашувларида минтақа бозорини яратишга қарор қилдилар. Бу жуда тўғри қарор бўлди. Теппа-тенглик шароитида ишлашимиз мумкин экан, Қозоғистон жуда қимматга тушадиган кимё саноатини ривожлантириши шартми? Биз уларга кимё маҳсулотлари, пахта, ипак берамиз, улар бизга гўшт билан ғалла беради. Ёки Россияда яхши тараққий этган оғир саноат бўла туриб, Ўзбекистон бу соҳа учун катта сармоя ажратиши тўғри бўладими? Кооперация йўлидан бориш яхшироқ-ку. Бутун маърифатли дунёда шундай қилинади. Ҳозир сунъий иқтисодий андозалар яратишга, бошқаларга хос бўлган ишлар билан шуғулланишга йўл қўйиб бўлмайди. Дунё бозорида барча ўринлар тўлиб бўлган. У ерга кириш учун рақиблардан яхшироқ, самаралироқ, сифатлироқ ишлаш керак бўлади.

Бизда бундай имкониятлар бор. Ўзимизнинг сабзавот, меваларимизни олайлик. Ғарбий Европадаги йирик фирмаларнинг вакиллари қўшма корхоналар тузиш таклифи билан республикамизга деярли ҳар куни келиб туришибди. Чунки, бизнинг сабзавот ва меваларимиз сифати, экологик тозалиги (биз аллақачон минерал ўғитлардан фойдаланишдан воз кечганмиз) жиҳатидан бошқа мамлакатлардаги сабзавот ва мевалардан устун туради. Гап фақат уларни сифатли қайта ишлашда қолган. Биз мана шу масалалар устида ишлашимиз керак. Бу — катта даромад келтирибгина қолмай, минглаб қишлоқ одамларини иш билан таъминлашга ҳам имкон беради.

— Исмоил Ҳакимович, биз бу суҳбатда Ўзбекистоннинг олтин, нефть, газ сингари бошқа бойликларига тўхталмадик. Булар алоҳида суҳбат мавзуси бўлади. Аммо, барчани ташвишлантираётган масала — кадрлар масаласига тўхтамасдан ўтиб бўлмайди. Мустақилликни қўлга киритишнинг дастлабки даврида кадрлар масаласида кўп тартибсизликлар юз бергани ҳаммага маълум...

— Гапингизга қўшиламан. 1985 йилдан 1989 йилгача кўп энг яхши мутахассисларимиз қонунсиз тарзда жиноий жавобгарликка тортилган, қатағон қилинган эди. «Пахта иши» деб аталган жараёнда ҳам жуда кўп ходимларимиздан ажралганмиз. Натижада, ёшларнинг ҳали етилмаганлиги, қатағондан омон қолган эски ходимларнинг янги талабларга мос эмаслиги сабабли орада бироз бўшлиқ ҳосил бўлди. — Бу мустақилликнинг қарор топиши жараёнидаги табиий ҳолдир. Бу муаммо ҳозир тўла ҳал қилиниб бўлди. Энг муҳим бўғин — ўрта бўғиндаги малакали ходимлар шаклланиб етишди. Вақт ўтиши билан улар ҳокимиятнинг юқори поғоналарини ҳам эгаллашади. Бу — Ислом Каримов таъкидлайдиган меъёрий, мантиқий жараёндир.

— Сўнгги саволим. Сиз билан якшанба оқшомида суҳбатлашиб ўтирибмиз. Шу ўринда газетхонларни бир ҳол қизиқтириши мумкин: матбуот вакиллари билан учрашишга бошқа вақтингиз йўқмиди ёки иш услубингиз шундайми?

— Йўқ, иш услубим бундай эмас. Аммо, иш ниҳоятда кўп. Сизга бир сирни очай: Президентимиз одатда сафарга чиққанида самолётдагина дам олади, холос. Бошқа пайтларда жуда қаттиқ ишлайди. Нима қиламиз, ҳозир ҳаёт, вазият шуни тақозо қилмоқда. Байрам куни Мустақиллик майдонига келинг, томоша қилиб, дам оламиз...

УЛКАН БУРИЛИШ

(Давоми. Боши 1-бетда).

зирлиги «Узгипрозем» мутахассислари томонидан муҳим ўзгартиришлар киритилди. Бунинг қисқача моҳияти қуйидагичадир: аввалги алмашлаб экиш майдонларини ҳар бир хўжаликда сақлаган ҳолда, қисман қисқартирилган ғўза ва бошқа экинлар ўрнига ғалла экилади. Мазкур тавсияларда асосан қисқа тизимли алмашлаб экишлар қабул қилинган.

Шунингдек, бедага ажратилган биринчи дала асосан кузги ғалла учун ажратилиб, август-сентябрда беда кузги ғалла билан қўшиб ёки тоза ҳолда экилиши режалаштирилган. Мисол учун, аввал қабул қилинган 3:7 тизими ўрнига 1 дон: 2 беда: 4 ғўза: 1 дон: 2 ғўза тавсия этилди.

Энди ғўза салмоғи 60, дон 20, беда 20 фоизни ташкил этади. Шундай қилиб, камида 18—20 фоизли дон бўлган алмашлаб экиш тизимига ўтилади. Бундан ташқари, ҳамма минтақаларда бедасиз, 1 дон+2 ғўза алмашлаб экиш тизимлари тавсия этилган бўлиб, дон салмоғи 33 фоизни ташкил этади.Бу тизимларни, айниқса, вилт билан кўп зарарланган, шўрланган, мелиоратив ҳолати ёмон, унумдорлиги паст бўлган далаларда қўллаш тўғри бўлади.

Ғалла экинлари алоҳида мелиоратив ҳолати ёмон бўлган далаларда ҳам жойлаштирилиб, ҳосил олингандан сўнг ёки олдин мелиоратив тадбирлар олиб борилиши зарур.

Юқорида қайд этилган тадбирлар пахта мажмуида 500 минг гектарда (25 фоиз) ғалла экинларини жойлаштириш, қолган ғаллани эса бошқа комплексларда экишни режалаштирган.

Шуни алоҳида таъкидлаш лозимки, кузги ғалла етиштириш юқори самарадорлиги билан ажралиб туради. Шунинг учун унга пухта тайёргарлик кўриш керак. Ҳар бир минтақанинг ўзига хослигини, ҳосилнинг бир вақтда йиғиб териб олинмаганлигини, вақт қисқалигини инобатга олган ҳолда, ғалла экинларини ўсиб турган ғўза орасига экиш усулидан кенг фойдаланиш керак. Бу усул айниқса Фарғона водийсида кенг тарқалган бўлиб, ижобий натижалар бермоқда. Бунинг учун пахта икки маротаба терилгандан сўнг ва ерга тўкилгани ҳам териб олингач, ғўза қатор орасини кенг қамровли культиваторлар билан юмшатиб, уруғ экилади. Бу тадбир асосан 15 октябрь—15 ноябрда ўтказилса яхши натижа беради.

Кузда экилган ғалла октябрь ойи охирларида униб чиқади. Шу даврдаги ҳарорат ва намлик уларни ривожланиши учун етарли, Ўзбекистоннинг асосий вилоятларида ўсимлик қишда тўлиқ туплашга киришилади. Жанубий вилоятларда эса қиши билан ўсиш жараёни тўхтамайди. Ҳосил йиғиб олингандан кейин такрорий экин сифатида ем-хашак, кечки полиз, сабзавот, картошка, дуккакли, парҳез дон, ёрма дон ва бошқа экинлари экилиши шу маҳсулотларга бўлган талабни қондиришда муҳим ўрин тутади.

Ҳозирги иқтисодий шароитда алмашлаб экишни жорий этишда ўзига хос қийинчиликлар ҳам мавжуд. Булардан энг асосийси хўжаликлардаги ички кескин ўзгаришлар, яъни ажратиб берилган хусусий тармоқлар давлат хўжаликларининг жамоа ёки бошқа тур хўжаликларига айланиши, йирик жамоаларнинг бўлиниши, алмашлаб экиш тизими, лойиҳа ҳужжатларининг ўзгариши, бузилишига олиб келди. Иқтисодий қийинчиликларга қарамай буларни қайта тиклаш, тааллуқли ўзгартишлар киритиш ниҳоятда зарурдир. Шу билан бирга узоғи билан бир ой ичида янги алмашлаб экиш тизимлари асосида 750 минг гектарга ғалла экинларини жойлаштиришни далалар бўйича тўғри амалга оширишдек муҳим вазифа турибди. Бу ишларни «Узгипрозем», вилоят, ноҳия, хўжалик мутахассислари ҳамкорлигида қисқа муддатда амалга ошириш керак.

Уруғ текис униб чиқиши, тўла гектарлар ҳосил қилиниши учун уруғлик сепишдан олдин ва ундан кейин майдонларни суғориш ниҳоятда муҳим. Демак, бу йил кузда ҳар бир хўжалик ариқларида етарли миқдорда сув бўлишига эришмоғимиз лозим. Ўтган йиллари шу даврда сув бўлмай қолганлиги туфайли уруғ ола кўкарган. Бунинг учун ҳозирдан тайёргарлик кўриш лозим. Тезкорлик билан лойиҳа ҳужжатларига тааллуқли ўзгартишлар киритиш ҳар бир экиннинг алмашлаб экиш тизимидаги ўрнини белгилаш, аввалги тизимларга ўзгартишлар қилиш шу куннинг кечиктириб бўлмас юмушларидандир. Кейинги босқичда алмашлаб экиш жорий этилишини назорат остига олиш, уни тўлиқ амалга ошириш асосий вазифа бўлиб қолади.

Ғалланинг алмашлаб экиш мажмуидан муносиб ўрин эгаллаши тупроқ унумдорлигини, экологиясини, мелиоратив ҳолатини яхшилашга, вилт муаммосини бартараф этишга, пахта, ғалла, сабзавот, полиз ва бошқа экинлар ҳосилдорлигини оширишга имкон яратади.

Юқорида баён этилган масалаларни рўёбга чиқиши табиийки бизнинг вазирлигимиз, жойлардаги мутасадди раҳбарлар, олим, инженер-техникларнинг ҳамкорлигига бевосита боғлиқдир.

Шунингдек, «Ўзқишлоқхўжаликтаъминоттаъмирлаш» бирлашмаси, Сув хўжалиги вазирлиги мутахассисларининг ҳам жонбозлиги муҳим аҳамиятга эга бўлиб, 750 минг гектар суғориладиган ерларда ғалла экинларини ўз вақтида экиш, парваришлаш ва йиғиб олиш имконини яратади.

КУЛТЕПА ЎРНИДА ГУЛТЕПА

Янгийўлдаги Абдулла Ортиқов номли жамоа хўжалиги марказига Тошкентдан автобусда атиги йигирма дақиқали йўл. Биз ҳикоя қилмоқчи бўлган кишининг хонадони ҳам худди ўша ерда — Култепада. Айтишларича, Култепа пасттекисликдан қирқ метр баландликда жойлашган. Аммо уни ўзлаштиришга биронта инсоннинг ҳадди сиғмаган. У ерда заҳарли илон ва чаёнларгина яшаб келган.

Орифхўжа Норхўжаевнинг ёшлиги шу жамоа хўжалигида ёш авлодга таълим-тарбия бериш билан ўтди. У 1989 йили пенсияга чиқди-ю, ўша пайтдаги жамоа хўжалиги бошқаруви раиси Абдуғаффор Иброҳимовга култепани гултепага айлантириш истагида эканини айтди.

— Қўлингиздан келармикан? — сўради раис. — Жуда оғир иш бу.

Ориф ака мулойимлик билан деди:

— Ахир сизлар турибсизларку!

Иброҳимов қўлини пешонасига айвон қилиб култепага қаради. Идораси олдидаги жаннатдай жойга бамисоли доғ бўлиб турган жой жаннат тепага айланармикин, деган ўй ўтди кўнглидан.

Раис Ориф акага юзланди:

— Сизга нималар керак?

— Битта кўчма яшаш уйи, электр сими, кейин магазинга жажжи трактор келибди, уни сотиб олишга рухсат берсангиз.

Раҳбар Орифхўжа ака сўраган барча нарсани муҳайё қилди. Ҳафтада хабар олиб турди.

Дастлаб култепанинг жарлик жойлари тупроқ билан тўлдирилди. 600 машина тупроқ тўкилди, шунча гўнг келтирилиб солинди. Пастдаги буралиб-буралиб оқаётган сув қирқ метрлик баландликка чиқарилди. Бир километрлик қувурлардан обиҳаёт оқа бошлади.

Бир куни агроном Зокиржон Умаров Ориф акани тўхтатиб, шундай деди:

— Мен дунё кўрган одамман. Жуда кўп мамлакатларда ишладим. Култепада ота-боболаримиз ҳам ҳеч нарса яратишолмаган. Қолаверса, сув сатҳидан қирқ метр баландда, нам етишмайди, меҳнатингизга куйиб қоласиз... Бироқ у гаплардан Ориф ака умидсизланмади, мақсадсари дадил интилди.

Ажойиб инсоннинг култепада яратган боғини Гултепа деб атайдиган бўлишди. Бу ерда олхўри, шафтоли, ўрик, узум, анор, анжир, гилос, хурмо, жийда, бодом, ёнғоқ ва нокларнинг барча турларидан экилган. Улар ҳозир айни ҳосилга кирган.

— Бултур анжир кўчати эккан эдим, — дейди Ориф ака. — Ўша йилнинг ўзидаёқ ҳосил берди. Мазасини татисангиз, оҳ-оҳ-оҳ.

Ориф Норхўжаев боғида яна бир экин бор. У кўчатларнинг ораларига экилган Голландия картошкасидир. Картошкалар хандалакдай келади. Пишириб есангиз томоғингиздан сарёғдек ўтади, бебаҳо.

Хуллас, Ориф ака Гултепани яратгунча тинмади. Оила аъзолари ёнида турришди. Рафиқаси Шарофат опа, келинлари Дилором, Ҳалима, ўғиллари Камол, Шариф, Олим, жияни Аҳмаджон ҳатто невара-чевараларигача астойдил меҳнат қилишди.

М. САТТОРОВ.

ҚИСҚА САТРЛАРДА

● Сирдарё пахтачилик саноати бирлашмасининг меҳнатчилари мустақиллик куни байрами шарафига бир сменада текин ишлаб бердилар. Бу тадбирда етти мингга яқин одам иштирок этди. Сменада ишлаб топилган 35 миллион сўм пул «Соғлом авлод учун» хайрия жамғармасига ўтказилди.

● Боёвут туманида оиласи билан ишлаётган фермер Холбўта Холжигитов болалар боғчасига текин сут ва гўшт етказиб бермоқда. Фермер банкдан олган қарзини тез узди, эндиликда нақд фойда олмоқда. Шу боисдан оталиқдаги болалар боғчасига ёрдам бериш имконияти пайдо бўлди. Бу йил фермада 20 тоннадан кўпроқ сут ва икки тоннадан зиёдроқ гўшт етиштириш мўлжалланмоқда.

● Андижон гўшт комбинати ходимлари колбаса сифатини яхшиладилар. Бунга колбаса тайёрлашда мол ичагидан фойдаланиш йўли билан эришилди. Олдин корхона бунинг учун Санкт-Петербургдан сунъий ичак олар эди. Лекин алоқалар узилиб қолгач, ички резервларни ишга солишга тўғри келди. Изланиш ўз самарасини берди. Республикадаги кўпгина турдош корхоналар андижонликлардан ибрат олиб, маҳаллий имкониятлардан фойдалана бошлашди.

● Наманган туманидаги Тошбулоқ қишлоғида барпо этилган Ўзбекистон — Туркия қўшма корхонаси ипакдан сержило гилам ишлаб чиқара бошлади. Ҳар бир гиламнинг гули бошқача. Шунингдек, кичик ипак гиламлар ҳам тўқилмоқда. Корхонада 250 нафардан ортиқ одам ишлайди, уларнинг кўпи Туркияда икки ой ишлаб, тажриба орттириб келган. Корхонада хомашё муаммоси йўқ. Ортиқча пилла вилоятдаги деярли ҳар бир хўжаликда топилади.

Гиламдўзлар тайёрланган дастлабки маҳсулотни республика мустақиллиги байрамига туҳфа қилдилар...

● Қува тумани матлубот жамиятининг қандолатчилик фабрикасида нон талқони цехи ишга тушди. Бу ерда тайёрланган дастлабки 10 тонна маҳсулот болалар боғчалари ва шифохоналарга юборилди. Яқин кунларда цехда соатига бир тонна маҳсулот чиқарила бошлайди.

ДЎСТЛАР МАСЛАҲАТИ

(Мухбиримиз Воси Носиров телефон орқали хабар қилади). Бухоро вилоятининг азамат пахтакорлари ҳосилга ҳосил қўшиш ойининг ғанимат кунларидан унумли фойдаланишга астойдил ҳаракат қилишмоқда. Аксарият жамоаларда ғўза парваришида сафарбарлик таъминланган. Агротехник тадбирлар бир-бирига боғлаб сифатли ўтказиляпти. Заршуносларнинг нияти ўтган йилги муваффақиятни яна такрорлаб, Ўзбекистон Республикаси Мустақиллиги кунининг икки йиллиги нишонланадиган унутилмас йилда ҳар қачонгидан кўп баракали хирмон кўтаришдир. Ўзаро меҳнат беллашувида Ғиждувон, Шофиркон, Жондор районларининг деҳқонлари намуна бўлишяпти.

Вилоят хўжаликлари далаларида бўлган фарғоналик мусобақадошларнинг ўзаро текширув гуруҳи аъзолари фидокорлар омилкорлик, ташаббускорлик кўрсатиб ишлаётганларини алоҳида таъкидлашди. Ғиждувон туманидаги Абдухолиқ Ғиждувоний, Вобкентдаги Инъом Наимов номли, Шофиркондаги Охунбобоев номли, Жондордаги «Гулистон» жамоа хўжаликлари далаларида мўл ҳосил яратилаётганлиги, илғорлар тажрибаси оммалаштиришга лойиқ эканлиги алоҳида таъкидланди. Ўз ишининг усталари бу йилги об-ҳаво инжиқликлари туфайли юзага келган қийинчиликларни мардона енгдилар. Маҳаллий ўғитга, тунги суғоришга алоҳида эътибор берилди. Сувчилар, механизаторлар энг қийин дамларда кечаю кундуз тиним билишмади. Меҳнат фахрийлари, тажрибакорлар ҳам табиий офат жиддий зиён етказган бригадаларнинг далаларида бўлиб, беминнат ёрдам кўрсатдилар. Ҳамжиҳатлик, ҳар бир тадбирнинг сифатли амалга оширилиши туфайли ташвишли ҳол бартараф этилди. Фидойи меҳнат шиғил кўсакларда ўз аксини топмоқда.

Ўз навбатида фарғоналик мусобақадошлар баъзи камчиликларни тугатиш, муаммоларни ҳал этиш, йиғим-терим мавсумига пухта тайёргарлик кўриш юзасидан қимматли маслаҳатлар бердилар.

ХАРИДОР ДАЛАГА БОРАЯПТИ

Айни паллада соҳибкорлар учун энг масъулиятли дамлар бошланди. Боғларда бол томиб турибди. Ҳил-ҳил пишган сархил мевалар, ширин-шакар полиз маҳсулотлари пешма-пеш меҳнаткашлар дастурхонига етказиб берилмоқда.

Кооператив тайёрлов савдо идоралари ходимлари эса жамоа ва давлат хўжаликлари ва шахсий хўжаликларда етиштирилган истеъмолдан ортиқча мева-сабзавотларни қабул қилиш, сақлаш ва аҳолига сотиш ишлари билан банд. Биргина Фарғона вилояти кооператив тайёрлов, сақлаш ва савдо бирлашмаси томонидан шу кунгача шахсий хўжаликларда етиштирилган 13 минг тонна мева, 41 минг тонна сабзавот, 341 тонна узум ва 1100 тонна полиз маҳсулотлари қабул қилиниб аҳолига сотилди. Биз бирлашма раҳбари Маъмуржон Абдураҳмоновдан аҳоли дастурхони ноз-неъматга тўкин бўлиши учун қандай хайрли ишлар амалга оширилаётганлиги ҳақида сўзлаб беришини илтимос қилдик.

— Бирлашма ташкил этилганлигига кўп вақт бўлгани йўқ, — деди Маъмуржон ака. — Илгари кооператив тайёрлов савдо идораларининг барчаси матлубот жамиятлари ихтиёрида эди. Бундан икки йил муқаддам республика кооператив тайёрлов савдо бирлашмаси — «Ўзкоопзаготторг» тузилгач, вилоятларда ҳам бирлашмалар ташкил қилиниб, ягона тизимга бириктирилди.

Янгиликнинг афзаллиги тез кўринди. Сабаби илгари маҳсулотнинг қиймати харидорни қониқтирмасди. Мевалар пештахталарда туриб қолиб сифатини йўқотса ҳам нархи туширилмасди. Кооператив тайёрлов ташкилотлари матлубот жамиятлари тасаррруфидан чиқарилгач, иш тубдан ўзгарди. Дўконларга сифатли маҳсулот чиқарилиб, арзон нархларда сотила бошланди. Бу ўз навбатида бозор нархининг сезиларли даражада пасайишига сабаб бўлмоқда.

Илгари кооператив тайёрлов савдо ходимлари олма пиш оғзимга туш қабилида иш тутишиб мижозлар қачон маҳсулот олиб келишар экан деб қараб ўтиришарди. Энди бунга чек қўйилди. Ҳозир ходимларимизнинг ўзлари уйма-уй, хўжаликма-хўжалик юришиб, қаерда истеъмолдан ортиқча қишлоқ хўжалик маҳсулотлари бор бўлса, келишилган баҳода сотиб олишмоқда. Шу билан бирга келгуси йил учун ҳам шартнома тузилаётир. Шахсий томорқаларда етиштирилган маҳсулотларнинг барча тури чекланмаган миқдорда қабул қилиб олинади. Иш шу даражада ташкил этилдики, маҳсулот етиштирган деҳқон ўзи йиғиб-териб ўтирмайди. Ўлов масаласида ҳам бош қотиришга ҳожат йўқ. Соҳибкор фақат ҳосилнинг пулини санаб олади, холос. Маҳсулотни йиғиб олиш, жойлаштириш, сотиш ва сақлаш бизнинг зиммамизда. Ана шу қулайлик туфайли минглаб шахсий хўжаликлар тайёрлов идоралари билан шартнома тузишди. Келгуси йил ҳосили устидан баъзи шахсий томорқа эгаларига қарз бераяпмиз. Бу эса ўз навбатида ишимизни ривожланишида ва маҳсулотларни кўпайтиришда ижобий самара бермоқда. Шу йилги ёз мавсумининг ўзида мева-сабзавот тайёрлаш ва сотиш йиллик режасини ортиғи билан бажардик. Бир ярим миллиард сўмдан ортиқ қишлоқ хўжалик маҳсулотлари сотилди.

Президентимиз И. А. Каримовнинг «Ҳар ким қўлидан келган ишни қилсин. Қўлидан иш келмайдиган киши жойни банд қилмасин» деган сўзлари ҳаққонийдир. Биз ишда ўзгариш қила олмаган, имконият даражасида фаолият кўрсатолмаган нўноқ ходимларни ёш, серғайрат ишнинг кўзини биладиган ва халқни ўйлайдиган ишбилармон кадрлар билан алмаштирдик. Ишимизни ривожлантиришда, қишин-ёзин меҳнаткашлар дастурхонини мева билан мунтазам таъминлаб бориш хусусида кимдан қандай фойдали таклиф тушса, дарҳол амалда қўлламоқдамиз. Юқоридан кўрсатма ёки буйруқ кутиб ўтирадиган замонлар ўтиб кетди. Амалий иш қилиш даври келди.

Кўпроқ маҳсулот айирбошлаш (бартер) йўли билан турли қурилиш материаллари, эҳтиёт қисмлар, озиқ-овқат маҳсулотлари ва бошқа халқ истеъмоли моллари олиб келинмоқда. Ярим йилнинг ўзида ҳамдўстлик давлатларидан 1 миллиард сўмдан зиёд халқ истеъмоли моллари олиб келинди. Қурилиш материаллари янги бозорлар қурилишига, уларни кенгайтиришга ишлатилмоқда. Ойнаи жаҳон, совутгич, чангютгич каби рўзғорда ишлатиладиган молларни тайёрлов идораси билан мунтазам шартнома тузиб, сифатли маҳсулот топшириб келаётган шахсий хўжалик эгаларига имтиёзли нархда сотмоқдамиз.

— Вилоят туманларида тайёрлов ишлари қандай бормоқда?

— Охунбобоев, Олтиариқ, Бағдод, Бувайда, Учкўприк, Тошлоқ тумани тайёрлов савдо идоралари аллақачон ҳўл мева тайёрлаш ва сотиш режасини бажаришди. Бешариқ, Ўзбекистон, Данғара ва Риштон туманлари сабзавот тайёрлаш режасини ортиғи билан адо этдилар. Тайёрлов ходимларимиздан Абдусалом Сотволдиев, Олимбой Тожиев, Сулаймон Эргашев, Саидумар Маматхонов, Абдулазиз Баратовлар фидойилик кўрсатиб ишламоқдалар. Ўрни келганда айтиб ўтиш керак, биз олтита туманда бир мавсумда 10 миллион шартли банка маҳсулот ишлаб чиқарувчи консерва цехлари қурдик. Ҳозир бу цехлар тўла қувват билан ишлаб турибди. Тошкентдаги «Алгоритм» заводи билан ўзаро шартнома асосида соатига 55 килограммгача мева қурита оладиган 60 та агрегат сотиб олдик. Бу қурилмалар ёрдамида ҳозирнинг ўзида 3 минг тонна мева қуритиб олишга муваффақ бўлинди.

Муаммолар ҳам йўқ эмас. Иккаламчи хом ашёлар; тери, жун ва ичакни аҳолидан келишилган нархда сотиб олишни кучайтирганмиз. Тери ва ичакни ҳамдўстлик мамлакатларига сотиш ёки маҳсулот айирбошлаш тўхтагани йўқ. Бироқ, жун масаласи қийнаб турибди. Сабаби, тайёрланган жун дағал бўлганлигидан харидор талаби оз. Бирдан-бир йўл биз ўзимизда жунни қайта ишлаш корхоналари очишимиз керак. Ҳозир вилоятимизда жунни қайта ишлайдиган корхона йўқ. Лекин, яқин кунларда бундай цехни қурамиз.

Консерва заводлари ва мева қуритиш цехлари асбоб ускуналарини олиб келиб қўйганмиз. Янги йилгача Бағдод ва Риштон туманларида йилига 300 минг тоннагача пиёз, сабзи ва бошқа сабзавотларни қуритиш заводлари ишга туширилади. Биз фақат тайёрлабгина қолмай, балки тайёр маҳсулот ҳам ишлаб чиқараяпмиз.

Олтиариқда сувсар терисидан телпак тикилаяпти. Бу цех йилига 10 минг дона телпак тикиб чиқара олади. 4 та ёғ ишлаб чиқарадиган, 2 та ерёнғоқни қайта ишловчи, 2 та бўёқ ишлаб чиқарадиган ва 2 та пойабзал тикадиган цехлар туманларда қурилаяпти.

Тайёрлов йўли билан ҳозирги шароитда бозордан мол сотиб олиб, аҳолини гўшт билан таъминлаш қийин бўлиб қолди. Барча туман кооператив тайёрлов ва савдо идоралари ихтиёрида бўрдоқичилик базалари очишни режалаштирдик. Ҳозирнинг ўзида ушбу масала юзасидан амалий ишлар бошлаб юборилди. Тармоқ бўйича бир ярим мингга яқин қорамол, шунча қўй, 400 та чўчқа ва икки мингта сувсар боқилаяпти. Лекин бу билан чекланиб қолмасдан келажакда улар сонини кўпайтирамиз. Жойларда ер масаласи ҳал қилинди. Энди катта-катта фермалар қурилади.

— Сиз, юқорида келтирилаётган қурилиш материаллари янги бозорлар қуришга ва кенгайтиришга ишлатилаяпти деб айтдингиз...

— Гапингизни тушундим. Сўзимнинг исботи учун яқинда қурилган Марғилон — Охунбобоев янги марказий бозорини оламиз. Бу бозорнинг сатҳи 10 гектар. Қурилиш ишларига 500 миллион сўм маблағ сарфланди. Бозор бор йўғи бир ярим ойда қуриб битказилди. Яна 14 туманда янги бозор қурилмоқда. Барча бозорлар қошида харид савдо идоралари ишлаб турибди.

Қиш фасли учун мева-сабзавот тайёрлаш ва сақлаш ишларига сентябрь ойининг ярмидан киришамиз. Вилоят аҳолисини қишин-ёзин сархил мева ва сабзавот билан таъминлаш мақсадида сақлагичларимизга 30 минг тонна сабзавот, 5 минг тонна мева, 2 минг тонна узум, 20 минг тонна картошка, 2,5 минг тонна полиз маҳсулотлари қўямиз.

Суҳбатдош:

Раҳмонали АКБАРАЛИЕВ.

СУРАТЛАРДА: 1. Вилоят кооператив тайёрлов, савдо бирлашмаси бошқаруви раиси Маъмуржон АБДУРАҲМОНОВ; 2. Бирлашма ҳисобидан қурилган Марғилон-Охунбобоев янги марказий бозорининг кўриниши.

Муаллиф олган суратлар.

Ризқу рўз сарчашмаси

ИҚТИСОДИЙ ОМИЛ ҚУДРАТИ

ОҚОЛТИН ТУМАНИДАГИ УСМОН НОСИР НОМЛИ ДАВЛАТ-ШИРКАТ ХЎЖАЛИГИДА ЧОРВАЧИЛИКНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ТАЖРИБАСИДАН

Фермага қадам ранжида қилган киши эътиборини аввало бу ердаги саранжом-саришталик, ишнинг пухта ташкил этилганлиги, ғарамлар уюми, қолаверса иштиёқ билан фаолият юритаётган чорвадорлар тортади. Сўнгги вақтларда хўжаликда чорвачиликни жадал ривожлантиришга эришилаётганлиги иқтисодиётни юксалтиришдаги тажрибалар ҳақида бот-бот гапиришяпти. Хўш, ютуқлар сири нимада?

Шу саволга жавоб олиш мақсадида мутахассислар, сигир соғувчилар, озуқакорлар билан суҳбатлашдик. Бир вақтлар Усмон Носир номли давлат хўжалигида чорвачилик қолоқ соҳа ҳисобланарди. Ҳар сигирдан йилига нари борса 1.800 килограммдан маҳсулот олинарди. Моллар туёқ сони кўпаймас, тармоқдан кўрилаётган зиён ортиб борарди. Чорвадорларнинг тирикчилик ўтказишлари қийин бўлиб қолди. Шу боис уларнинг ихлослари қайтди, номигагина ишлаш одатга айланди. Ортиқ бундай давом этиши мумкин эмасди. Кўпнинг бахтига хўжаликка жонкуяр, тадбиркор раҳбарлар келишди. Қатор жамоаларда ташаббускорлик кўрсатиб ишлаб, ўз соҳаси бўйича бой тажриба тўплаган моҳир мутахассис Маъмур Жунов бош зоотехник этиб тайинланди. У биринчи кундан озуқа заҳирасини мустаҳкамлаш, моллар зотини яхшилашга эътиборни кучайтирди. Швед зотли қорамолларни голланд зоти билан чатиштиришни йўлга қўйди. Озуқакорлар фаолияти ўз ҳолига, ташлаб қўйилган экан. Муҳим иш бригадаларга бўлиб берилибди. Дала неъматлари пишиб етилганда беда, маккажўхори парвариши эсдан чиқарди. Энг ёмони одамлар чорва озуқаси етиштириб тузукроқ даромад қилиш мумкин эмас, деган фикрга боришган.

Ўзбекистонда хизмат кўрсатган чорвадор, Ҳурмат ордени нишондори Маъмур Жунов ихтисослашган озуқакорлик бригадалари тузишни таклиф этди. Хайрли ишни амалга оширишда ўзи жонбозлик кўрсатди. Ҳал қилувчи дамларда давлат хўжалиги раҳбарининг билимига, ташкилотчилигига суянди. Унинг елиб-югуриши зое кетмади, емиш етиштириш учун унумдор ерлар, керакли техника, ишчи кучи ажратилди. Мутахассислар, тажрибакорлар эътибори, беминнат ёрдами қолоқ соҳани ривожлантиришга йўналтирилди. Яхши ишлаганлар юксак қадрланди. Вақт ўтиши билан ихтисослаштирилган бригадалар мўл озуқа жамғаришнинг ҳадисини ола бошладилар. Топширилган иш учун юксак масъулият шаклланди. Ички имкониятлардан унумли фойдаланилди. Агротехник тадбирлар ўз вақтида сифатли амалга оширилди. Янги бедазорлар барпо этилди. Уч йилда қарийб 1.000 гектар ердаги бедазорнинг ҳар гектаридан олинган ҳосил 45 центнерга ошиб 120 центнерни ташкил этди. Энди ҳар ким ўз иши учун жавоб беради. Камчиликка йўл қўйса, даромадидан барака кетади. Умуман иқтисодий омиллар ижро интизомини мустаҳкамлашда муҳим роль ўйнади.

Маккажўхорига бўлган муносабат тубдан ўзгарди. Жумладан, бу йил 300 гектар ерга ана шу экин жойлаштирилган. Ниятлари гектаридан 55 центнердан дон, 350 центнердан силос учун кўкпоя йиғиштириб олишдир. Қолаверса 1,5 минг тоннадан зиёд лавлаги жамғарилади. Озуқакорларнинг яна бир яхши иши ҳар йили камида 600 тонна маккажўхорини консервалашади. Айни кунларда бу муҳим иш қизғин олиб борилмоқда. Қишловга 2.000 тонна пичан, 2.200 тонна сенаж тайёрланади. Қўшимча омиллар бу ҳисобга кирмайди. Емиш тақсимоти қатъий назоратда. Бир кеча-кундузда 15 тонна тўйимли озуқа тайёрлаб берадиган цехнинг ишга туширилиши маҳсулдорликни янада оширди. Бош зоотехник Маъмур Жунов ҳар бир жараённи синчков кузатиб боради. Соғин сигирларни ширадор емиш билан мунтазам таъминлаш, даладан кўк ўтнинг белгиланган муддатда келтирилишини таъминлаш йўлида жонбозлик кўрсатади. Лоқайдлик, ўзибўларчилик билан асло келишмайди. Таъкидлашича, ўрим-йиғим техникаси ҳам тўла жамланган. Сайфиддин Очилов, Эргаш Воҳидов, Ҳусанбой Шодиев каби тажрибакорлар бошлиқ бригадалар мўл озуқа жамғаришда намуна. Улар беданинг уч ўримидан гектар бошига 100 центнердан ошириб пичан йиғиштириб олишди. Аслида мўл ва сифатли чорва озуқаси жамғаришнинг сири йўқ. Деҳқонлар суғориш, ўғитлаш, экинни белгиланган қулай муддатда саранжомлашга алоҳида эътибор беришлари жуда муҳим. Аслида жуда кўп жамоаларда у-буни баҳона қилиб вақт бой берилади. Ёки емишни сақлашга, уни расамади билан ишлатишга етарли эътибор берилмайди. Мазкур давлат-ширкат хўжалигида бу борада қатъий интизом йўлга қўйилган. Президент фармонларини амалга ошириш юзасидан белгиланган тадбирларга кўра махсус бригада аъзолари хонадонларга чорва озуқасини етказиб бераяпти. Шу боис бу ерда ҳеч ким чорва қишловини ўтказиш ҳақида ташвишланмайди.

Эришилаётган ютуқларда Дониёр Холмуродов, Абдусалом Турсунов, Раҳмон Эргашев каби механизаторларнинг муносиб ҳиссаси бор. Улар айни кунларда зарбдорчасига ишлаб кунига 10—12 гектар ердаги бедани саранжомлаб беришаяпти.

Мутахассислар яна бир эътиборли жиҳатни мамнуният билан таъкидлашди. Раҳбарлар режа қандай бажариляпти, неча гектар ердаги озуқа экини саранжомланди, қабилидаги сўзларни ишлатишмайди. Инсон омили ҳақида алоҳида қайғуришади. Фермада чорвадорларнинг унумли ишлаб, яхши дам олишлари учун шароит яратилган. Дам олиш хонаси намунали жиҳозланган. Финча ҳаммом бор. Тарғибот- ташвиқот ишлари бир маромда олиб борилмоқда. Ҳар куни ишдан сўнг натижалар таҳлил этилади. Шу тариқа камчиликлар тугатилиб, муаммолар жойида ҳал этиб борилмоқда. Чорвадорлар ўзаро мулоқот чоғида ўзларини ўйлантираётган масалаларни ўртага ташлашади. Меҳнат унумдорлигини ошириш, маҳсулот таннархини арзонлаштириш юзасидан мулоҳазалар билдиришади. Кунларнинг бирида бош зоотехник М. Жунов тежамкорликка катта эътибор бериш йўли билан иқтисодиётни сезиларли даражада юксалтирш мумкинлигини аниқ мисоллар ёрдамида исботлаб берди. Шундан сўнг муҳим масала юзасидан аниқ тадбирлар ишлаб чиқилди. У бир йилдаёқ кутилган натижани берди. Озуқадан тежаб-тергаб фойдаланганликлари туфайли чет хўжаликларга 9 миллион сўмлик емиш сотилди. Худди шунинг ҳисобидан 4 миллион сўмдан ортиқ фойда кўрилди. Моҳир ташкилотчи Маъмур ака сўмни сўмга уриштирадиган раҳбар эканлигини яна бир бор исботлади. Боиси хўжалик эҳтиёжидан ортган гўнгни махсус жойга тўплашни таклиф қилганди. Вақт ўтиши билан кўпчилик кутмаган ҳолда катта миқдорда ўғит жамғарилди. Тадбиркорлар уни 15 миллион сўмга пуллашди. Икки миллион сўми соҳа кишиларига мукофот тариқасида тарқатилди. Ҳозирги кунда битта сигир соғувчининг ўртача ойлик маоши 50 минг сўмдан кам бўлмаяпти. Бир килограмм сут учун хўжалик 8 сўмдан тўламоқда.

Фермада сигирларни соғиш жараёни пухта ташкил этилган. Оқ чашма соҳибалари ишга иложи борича барвақт киришадилар. Говмишларнинг елинлари нам дока билан артилади. Соғиш олдидан ширали озуқа тарқатилади. Кузатиш жараёнида сигирсоғарлар ҳар бир жониворнинг атворини ниҳоятда яхши билишларининг гувоҳи бўлдик. Махсус дафтарга қайси говмиш қанча сут бераяпти, унинг ўзига хос белгилари алоҳида қайд этилган. Бу маҳсулдорликни оширишда муҳим омил бўлиб хизмат қилмоқда. Одамлар хотиржам ишлашяпти. Агар рўзғор учун бирон нарса керак бўлса, ферма қошидаги дўконга буюртма беришади. Ишдан қайтишда белгиланган миқдордаги қанд, шакар, ёғ ва бошқа неъматларни олишлари мумкин. Кимда ким тўй бошласа ёки ҳаётида бирон-бир муаммо туғилса, давлат ширкат хўжалиги унга каттагина моддий ёрдам кўрсатади.

Иқтисодиёт таъминланаётган жойда кайфият, демакки, меҳру оқибат яхшиланади. Чорвадорлар эртаги кунга комил ишонч билан боқиб янги-янги ташаббуслар билан майдонга чиқишмоқда. Муқаддас Турғунова, Нигора Ҳазратова, Саломат Низомова каби сигир соғувчилар бултур ҳар говмишдан режадаги 2.500 килограмм ўрнига 3.010 килограммдан маҳсулот олишганди. Бу йил эса 3.200 килограммлик марра учун курашишмоқда. Бўрдоқибоқарлар ҳам ўз вазифаларига сидқидил ёндошишаяпти. Сўқимга боғланган моллар бир кеча-кундузда 700—800 грамм семирмоқда. Кушхонага ўтказилаётганлари камида 410 килограммдан тош босяпти. Натижалар қувонарли. Ўтган етти ой ичида жами давлатга 122 тонна гўшт, 601 тонна сут топширилди. Бу режадагидан кўпдир.

Маъмур ака Жуновнинг эътироф этишича, ҳозирги кунда хўжалик чорводорларининг бой тажрибалари кенг оммалаштириляпти.

— Мустақиллик шарофати туфайли фермалар хусусийлаштирилаётганлиги ғоят маъқул иш бўлмоқда,— фикрини ифодалайди у. — Бизнинг фермамиз ҳам ширкатга айлантирилди. Энди ички имкониятлардан янада унумлироқ фойдаланиш, эмин-эркин ишлаш, пировард натижада чорвачиликни сердаромад соҳага айлантиришнинг кенг имкониятлари яратилди.

М. ҚАЮМОВ,
«Қишлоқ ҳақиқати»нинг махсус мухбири.

СУРАТЛАРДА: 1. Чорвачилик ширкати раиси Маъмур Жунов ва мутахассис Каримжон Мўминов янги ғарамланган озуқа сифатини кўздан кечиришаяпти. 2. Ёшлар мураббийси, ташаббускор чорвадор Каромат Мавлонова. 3. Қарамоғидаги 60 бош жониворни меҳр билан парваришлаб, тармоқ ривожига муносиб улуш қўшаётган ёш бузоқбоқар Сайёра Холиқулова.

Н. АЛМУРОДОВ
олган суратлар.

ЧЎЛ ХАЗИНАСИ

Урганч чўлининг «Дўғма» қудуғи ён-атрофларида Пешку туманидаги «Маданият» жамоа хўжалигининг бош чўпони Иброҳим Султонов сурув-сурув қўй боқади. Пода сардори— серкаларнинг савлат билан силкиниб юриши даштга файз бағишлайди.

Баланд қир бошида чўл бургутидек атрофга сергак қараганча Иброҳим чўпон турибди. Бориб салом-алик қилдик.

— Ўттиз саккиз йилдан буён шу жамоа хўжалигида чўпонлик қиламан, —дейди Иброҳим ака. — Шунинг орқасидан рўзғорим бут. Ҳалол меҳнатдан обрўэътибор топдим. Ўғлим Мустафожонга ҳам шу касб сирларини ўргатдим. Уни ёнимга олиб бир отар совлиқни меҳр билан парваришлаяпмиз. Баҳорда ҳар юз совлиқдан 107 тадан қўзи олдик.

Иброҳим ака бизни сурув томон бошлади. Бир фикр ҳаёлидан ўтди шекилли жилмайиб сўзида давом этди:

— Ёдимга тушганида айтиб ўтай. Шояд амалга ошса. Бурноғи йиллар биз чўпонлар боласи сўйилган қўйларни марри деб айирардикда, эллик-олтмиштасини қўшоқ қилиб соғардик. Ундан қозоқ хотинлар ажойиб ёғ олишарди. Яқинда бир беморга ҳакимлар: «сизнинг табибингиз чўлда. Саҳродаги қўйлар турли доривор гиёҳларни ейди. Ўшаннинг сутқатиғидан ичсангиз қисқа фурсатда соғайиб кетасиз» депти. Шу туртки бўлди-ю ўн чоғлиқ марри қўйларни соғдик, етти литр сут бўлди. Беморга бериб, тугаса келиб туришини уқтирдик. Қўй сутининг ёғлилик даражаси сигирникига қараганда икки ярим баробар . кўп. Агар 100 бош марри қўйдан 70 килограмм сут соғиб олинса бир ойда қанча бўлади? Ахир у кони фойдаку!

— Иброҳим ака, марриларни неча ойгача соғса бўлади?

— У парваришга боғлиқ. Яхши қарасангиз беш ойгача маҳсулот бераверади. Билганга сут булоғи шу ерда, чўлда. Шуни албатта ёзинг. Қўйда ҳосият кўп.

Ж. ҚУРБОНОВ,

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ»НИНГ **«ҲОЖАТБАРОР»** ТАРҒИБОТ-ТИЖОРАТ ХИЗМАТИ

МУЛОҚОТ УЧУН ТЕЛ: 33-44-43, 32-54-44, 32-56-34, 32-56-25

БУЮРТМАЛАРИНГИЗ ТЕЗДА АДО ЭТИЛАДИ

МУБОРАКБОД ЭТАМИЗ

Барчамиз учун қадрли падари бузрукворимиз Менглимамат Ражабов!

Сизни муборак пайғамбар ёшини кўрганлигингиз муносабати билан ўн нафар фарзандингиз, набираларингиз, барча ёр-биродарлар, қариндош-уруғлар, қадрдонларингиз номидан чин кўнгилдан муборакбод этамиз. Ушбу қутловимизга Деҳқонобод тумани Ибн Сино номли давлат хўжалиги меҳнаткашлари, Оқработ қишлоғи ҳудудидаги Сиз 43 йил давомида сидқидил меҳнат қилган Маматали Бойтўраев номли 7-мактаб жамоаси ҳам қўшилишига имонимиз комил. Ёшларга билим, таълим-тарбия бериш борасидаги барча хизматларингиз эл-юрт томонидан эътироф этилганлиги биз — фарзандларингизни фахрлантиради ва айни пайтда Сиздек отага муносиб бўлишга даъват этади.

Сиз учун ғоят қутлуғ бўлган кунда табриклар эканмиз, узоқ умр, сиҳат-саломатлик тилаб, кўп йилу кўп ойлар катта хонадонимизга бош бўлиб юришингизни ният қиламиз.

Фарзандларингиз номидан: Анвар, Асқар, Равшан, Баҳром.

ТОШКЕНТДАГИ ТАШКИЛОТ

— ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ МАҲСУЛОТЛАРИНИ, ШУ ЖУМЛАДАН ҚУРУҚ ПИЕЗ, САБЗИ, ҚАРАМ, МАЙИЗ, БАРГАҚ, ТУРШАҚ, ҚАМПОТ УЧУН ҚУРУҚ МЕВАЛАР АРАЛАШМАСИ, ЕРЕНҒОҚ, ЁНҒОҚ, БОДОМ, ГУРУЧ, УЗУМ;
— ЁҒОЧ-ТАХТА, ДВП, ДСП, ФАНЕР;
— ЕНГИЛ АВТОМОБИЛЛАРНИ

СОТИБ ОЛАДИ

— МТЗ-80 Д-240, МТЗ-80 Д-243 МАРКАЛИ ТРАКТОРЛАРНИНГ ДВИГАТЕЛЛАРИНИ;
— ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ МАҲСУЛОТЛАРИНИ.

СОТАДИ

УШБУ ТАШКИЛОТ ҚОЗОҒИСТОН ВА РОССИЯДАН ЎЗБЕКИСТОНГА ПУЛ МАБЛАҒЛАРИНИНГ ЎТКАЗИЛИШИНИ ТАЪМИНЛАЙДИ.

ҚЎШИМЧА МАЪЛУМОТЛАР УЧУН ТОШКЕНТДАГИ ТЕЛЕФОНЛАР: 8—(3712)-68-73-34; 34-34-09.

ФАРҒОНА ВОДИЙСИДАГИ БАРЧА ЖАМОА ВА ДАВЛАТ ХЎЖАЛИКЛАРИ РАҲБАРЛАРИ ДИҚҚАТИГА!

Ўзбекистон Республикасининг Мустақиллиги муносабати билан жумҳурият Президенти фармонига биноан янги тузилган Наманган вилояти ичимлик сув таъминоти ишлаб чиқариш тресги жамоа ва давлат хўжаликлари аҳолисига хизмат кўрсатади. Жойларда тоза ичимлик сувга бўлган талабни қондириш вазифасини бажарамиз. Аввал ишлатиб келинган ва ҳозир яроқсизга чиққан артезиан қудуқларни қайта таъмирлаб, мунтазам фойдаланишга кафолат берамиз.

Қишлоқ жойлардаги сув тармоқлари бўйича ҳам ана шундай ишларни бажарамиз. Бундан ташқари янги артезиан қудуқлар кавлаш, суғориш тармоқларини барпо этиш ва уларни мунтазам ишлатишни ҳам таъминлаймиз. Энг муҳими жамоа ва давлат хўжаликларига бажарилган иш учун имтиёзли хизмат кўрсатамиз. Барча маълумотлар юзасидан қуйидаги манзилгоҳга мурожаат этилсин.

Наманган шаҳри, Садриддин Айний кўчаси 17-уй. тел. 4-27-43, 4-28-81, 4-22-62.

АСАЛАРИЧИЛИКНИ ЎРГАНИНГ!

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ХАЛҚ ТАЪЛИМИ ВАЗИРЛИГИ

Тошкент вилояти Тошкент туманидаги 19-сон ҳунар-техника билим юрти

1993—1994 ўқув йили учун 11-синф ҳажмида маълумотли 30 ёшгача бўлган йигит ва қизларни асаларичи-дурадгор мутахассислиги бўйича

ЎҚИШГА ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Ўқиш муддати — 1 йил. Ўқиш даври узлуксиз меҳнат фаолиятига киради.

Билим юртини аъло баҳо билан битирган ўқувчиларга асаларичилик олий ўқув юртларига кириш учун йўлланма берилади. Улар олийгоҳга конкурссиз қабул қилинадилар.

Ўқувчилар стипендия, тўрт маҳал иссиқ овқат, кийим-бош, талабалик гувоҳномаси билан таъминланадилар.

1994 йил 1 апрелдан ишлаб чиқариш амалиётига юбориладилар.

Жамоа хўжаликлари ва давлат хўжаликларидан йўлланма билан келганлар ўз жойларига ишлаб чиқариш амалиётига ҳамда ўқишни тугатганларидан сўнг ишга юбориладилар.

Ўқувчилар амалиёт даврида ишлаган иш ҳақларининг 50 фоизини оладилар. Ўқишни битиргандан сўнг ихтисослик бўйича диплом берилади. Ўқишга кирувчилар билан 1993 йил 31 август куни суҳбат ўтказилади. Ўқиш 1993 йил 2 сентябрдан бошланади.

Билим юртига кириш учун қуйидаги ҳужжатлар топширилади: билим юрти раҳбари номига ариза, таржимаи ҳоли, туғилганлик ҳақида гувоҳнома, маълумоти ҳақида шаҳодатнома, тавсифнома, турар жойидан маълумотнома, 3х4 см катталикдаги 6 дона сурат, тиббий маълумотнома (086/У андозада), хўжаликдан йўлланма.

Ҳужжатлар 30 августгача қабул қилинади.

Билим юртининг манзили: Тошкент вилояти, Тошкент тумани, М. Абдураҳмонов номли жамоа хўжалиги, 2-бўлим, 19-сон ХТБЮ. (Билим юртига келиш учун «Чор-су» метросининг автостанциясидан 466- ва «Тошкент-Култепа» автобусига чиқиб, 19-билим юрти бекатигача борилади). Телефон: 56-689.

ТАШКИЛОТ ҚУЙИДАГИ ЗАМОНАВИЙ УСКУНАЛАРНИ

СОТАДИ:

1. ЯПОНИЯНИНГ «ТОШИБА» ФИРМАСИ ТОМОНИДАН ИШЛАБ ЧИҚАРИЛГАН 11 КВТДАН 75 КВТГАЧА, МИНУТИГА 750 ДАН 3000 ГАЧА АЙЛАНИШ ҚУВВАТИГА ЭГА БЎЛГАН ЭЛЕКТРОДВИГАТЕЛЛАРНИ;
2. ҲАМДЎСТЛИК МАМЛАКАТЛАРИДА ТАЙЁРЛАНГАН 2,2 КВТДАН 5,5 КВТГАЧА, МИНУТИГА 950 ДАН 3000 ГАЧА АЙЛАНИШ ҚУВВАТИГА ЭГА БЎЛГАН ЭЛЕКТРОДВИГАТЕЛЛАРНИ. КЕЙИНГИ ТАЪКИДЛАНГАН ЭЛЕКТРОДВИГАТЕЛЛАР МАҲСУЛОТНИ ИШЛАБ ЧИҚАРГАН КОРХОНА ТОМОНИДАН ҚЎЙИЛГАН БАҲО БЎЙИЧА СОТИЛАДИ.

БУНДАН ТАШҚАРИ УШБУ ТАШКИЛОТ РЕСПУБЛИКАДАН ТАШҚАРИГА ОЛИБ ЧИҚИШГА ЛИЦЕНЗИЯСИ БЎЛГАН ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ МАҲСУЛОТЛАРИНИ ПУЛ ЎТКАЗИШ ЙЎЛИ БИЛАН

СОТИБ ОЛАДИ

Мулоқот учун телефон: 78-67-21, телефакс 45-75-67.

Сўх — сўлим Фарғонанинг ён бағридаги салқин, баҳаво, ҳушманзара минтақаларидан бири. Табиатининг софлиги, сувининг зилол ва тозалигидан бу ерда одамлар соғ-саломат яшаб узоқ умр кўришади. Сайлиниссо Олимова ана шундай бир асрдан ортиқ умр кўрган табаррук онахонлардан. Момо айни кунларда 110 баҳорни қаршиладилар. Тарихнинг не-не воқеа-ҳодисаларининг гувоҳи бўлган пиру бадавлат момо бугунги мустақиллик кунларида 130 дан зиёд невара-чевbooралари ардоғини, кексалик гаштини сурмоқда. Шунинг учун ҳам тилларда ва дилларида шукрона. Ҳар кун, ҳар тонг дуога қўл очар эканлар, юртга тинчлик, элга омонлик, ёшларга умр, қариларга имон, дастурхонга барака тилайдилар.

СУРАТДА: Сайлиниссо момо невараси Шоҳистахон билан.

Р. ТЕШАБОЕВ олган сурат.

• Фахрийлар дил сўзи

ОТАСИГА РАҲМАТ

Кексалари улуғланган юртнинг келажаги порлоқ, номи улуғ, қудрати беқиёс бўлади. Бундай юртдан тинчтотувлик, хайри-барака, меҳр-оқибат аримайди. Чунки ҳар қандай бало-қазога оталар дуоси, панду-насиҳатлари, ақл-фаросати қалқон бўлади. Бизнинг серқуёш Ўзбекистонимизда ҳам бу борада ибратли тадбирлар амалга оширилмоқда. Президентимиз Ислом Каримовнинг доно сиёсати, халқчил, адолатли фармонлари туфайли биз Улуғ Ватан уруши ва меҳнат қаҳрамонларининг қадримиз баланд тутилиб, ҳурматимиз жойига қўйилмоқда. Бир сўз билан айтганда 60—70 йилда кўрмаган қадр-қимматни кейинги икки йилда кўриб, кексаликнинг чинакам гаштини сураяпмиз.

Ана шу ғамхўрлик, ҳурматнинг натижаси ўлароқ биз яқинда «Косонсой» дам олиш ва даволаш масканида мириқиб хордиқ чиқариб, соғлигимизни тиклаб, зўр таассурот билан қайтдик. Санаторий Наманган вилояти Косонсой туманининг тоғ бағридаги салқин, бахаво, шифобахш, зилол сувли масканига жойлашган. Бу муассаса уч қаватли кўркам, барча шарт-шароитлар муҳайё этилган ажойиб бир жаннат макон гўша экан. Очиғини айтсак биримизнинг ёшимиз 80, биримиз эса 70 дан ошганмиз. Бизлар умримиз давомида жуда кўп санаторийларда бўлганмиз-у, лекин «Косонсой»нинг мусаффо ҳавоси, покиза ва шифобахш сувидек шифобахш масканни кўрмагандик. Бу сўлим гўша фақат инсон умрини узайтиришга хизмат қилаётганлигини ўз кўзимиз билан кўрдик.

Айниқса, бизнинг яхши даволанишимизга катта ёрдам берган, руҳимизни кўтарган яна бир нарса — бош ҳакимнинг ўз ишига муҳаббати, ишчанлиги, ғайратли ва ширин сўзлигидир. Бош ҳаким — Сайфуллаев Муҳаммадали ёш бўлишига қарамасдан ўз ишига лойиқ ва пухта иш бажарадиган инсон. Биз унинг деярли ҳар куни иш вақтидан анча барвақт етиб келиб иш бошлашини оқшом эса барчадан кеч, ҳамма ёқдан кўнгли тинчигачгина уйга қайтишининг гувоҳи бўлдик. Сайфуллаевнинг ҳар кунги биринчи иши ошхона юмушлари билан танишишдан бошланади. Сўнгра бугунги иш режасини аниқлаб, қониқиш ҳосил қилгач, бошқа юмушларга киришади. Сўнгра қўл остидаги ходимлар билан қисқа йиғилиш ўтказиб, уларга даволанувчиларга нисбатан яхши ёрдам кўрсатиш, юмшоқ муомалада бўлишни уқтиради. Кейин ҳар бир хонага кириб бемордан самимий ҳол-аҳвол сўрайди, ширин муомалада бўлиб, керакли ёрдамни аямайди. Даволанувчилардан санаторийда қандай камчиликлар борлигини сўраб, ҳар бир талаб ёки илтимосни тезкорлик билан ҳал қилиб беради.

Муҳаммадали Сайфуллаевнинг биз фахрийларга ҳурмати, муомаласи ва эътибори жуда яхшилигидан кўнглимиз тоғдек кўтарилди. Самимий, меҳрибон, ўз касбининг устаси бўлган — бош врач ходимларга ўрнак бўлиб, уларни ўзига эргаштирмоқда. Шунинг учун ҳам танларимиз дардлардан тез форіғ бўлди. Ўзимизни қушдек енгил ҳис қилиб, кайфиятларимиз кўтарилди.

Бу ерда фақат бош ҳаким Сайфуллаев эмас, деярли барча соҳа врачлари, ҳамширалар ва хизматчилар ўз касбларини севиб ишламоқдалар. Айниқса, невропатолог врач Ортиқов Боқихон беморларга аниқ диагноз қўяди ва даволайди. Ҳамшиpалардан Йўлдошева Насиба ҳам ўз ишини моҳирлик билан бажаради, ширинсўз, меҳрибон аёл.

Ҳар бир даволанувчи «Косонсой» санаторийсидан қайтар экан, ўзининг чексиз миннатдорчилигини айтиб дил сўзларини - ташаккурларини, таклиф-мулоҳазалар дафтарига битиб қайтмоқда. Ана шундай дил қувончларининг гувоҳи бўлган биз кекса фахрийлар, қалблардан қўр олган миннатдорчилик гулханининг бир учқунини рўзнома орқали косонсойликларга билдирмоқчи бўлдик. Меҳрибонлигингиз учун, самимий ёрдамларингиз учун катта раҳмат, азиз, оқ халатли, оппоқ қалбли меҳрибонлар.

Абдуғаффор ЙЎЛДОШЕВ,
Розиқ МАВЛОНОВ,
Зангиота тумани, Ўртаовул қўрғони.

БИР ПИЁЛА ЧОЙ БАҲОНА

ДАМ ОЛИШ САҲИФАСИ

ЯНГИ ДАВОЛАШ МАСКАНИ

• Навоий цемент заводи ишчи-хизматчилари 100 ўринли дам олиш ва даволаниш масканига эга бўлди. Бинонинг биринчи қаватида иссиқ сув, душ, юқори ва паст электр токи билан даволаш, физиотерапия ҳамда жисмоний муолажа хоналари ишлаб турибди.

(ЎзА).

СУМБУЛА

Бугун — 21 августдан бошлаб асад ўрнини сунбула олади.

Кун қисқариши ой охирига бориб бир соату 23 дақиқани ташкил этади.

Сумбулада оқар сувлар тиниқлашади. Сувнинг таъми ҳам ундан дамланган чойнинг ҳам мазаси ўзгача бўлади. Хусусан, тоғу-тошлардан оқиб келган тоза сув шифобахшлиги билан ажралиб туради.

Сумбулада сув
тиниқлашади,
Мизонда тонг совийди,—

дейилиши шундан.

Сумбуланинг ўзбекчаси: «бошоқ». Осмондаги олтинчи бурж номи ҳам шундай аталади. Қолаверса йил санасидаги олтинчи ой ҳамдир.

Асад билан сумбула —
Ҳисоб билан муқобила, —

деганда ҳам бир дунё ҳикмат жодир. Яъни, айни паллада деҳқон ерданми, элданми олди-бердисини барвақт ҳисоб-китобини қилиб қўйиши даркор.

Бу паллада пахтакорларми, боғбону чўпонларми, хуллас, ҳар бири ўз баракали хирмонини расамадли кўтариб олишга жадал киришди.

Пахтазорда ёришар тонг,
Оппоқ пахта, гўёки
Пахта тонгга ўхшар,
қаранг,
Пахтамикин, тонг, ёки!

Шу ўринда, Ҳазрати деҳқонга қарата битилган мана бу тўртлик ҳам жоиз келди:

Жаҳон шодлигининг
бонси—деҳқон,
Деҳқон бир-ла дала-қир
боғу бўстон!
Бу касбдан яхши
оламда не бордир,
Одамзодга бу касби-кор
ёдгордир!

Истиқлолдан нур ва истиқболдан куч-қудрат олган қишлоқ марду майдонлари эндиликда тобора кўпроқ ва яхшироқ ишлаб, шунга яраша юксак самараларга эришишлари табиийдир.

Р. ЖУМАНИЁЗОВ.

ТОЗА ҲАВО— ТАНГА ДАВО

Кўпчилик ота-оналар ёзги даврда ўз болалари билан Тошкент денгизи, Роҳат, Бахт кўллари, Чорвоқ сув омбори ва бошқа жойларга боришади. Шуни ёдда тутиш кераккки, зўриқиб ишлаган катта ёшдаги киши учун саёҳат ҳам яхши дам олиш ҳисобланади. Катта ёшдаги киши танаси муҳит шароитларига боланикига нисбатан тез мослашади. Бола қанча ёш бўлса, унинг шароитга мослашиши шунча суст бўлади.

Маълумки, болаларда режимни ҳатто салгина ўзгартириш ҳам кундузги уйқуни бузади. Ҳарорат режими уларда етарли ривожланмаган бўлади, шу боисдан улар иссиққа чидаш бера олишмайди. Болаларни иссиқлик ва қуёш нури кўп уради. Қуёш нурида қорайган ёки, аниқроғи, тобланган кишилар унинг нури урилишига кам дучор бўлишади. Негаки, улар анча чидамлироқ, турли хил тери ва ҳатто юқумли касалликларга бир мунча бардошлидир.

Қуёш нурида ортиқча тобланиш ярамайди. Ортиқча қорайишда иссиқлик урилишига дучор бўлиш мумкин. Қуёш нурида тобланмаган кишиларнинг ўзини узоқ офтобга солиши тананинг ҳолдан тойишига, орриқлаб кетишига, таъсирланадиган бўлиб қолишига, тез чарчашига, боши оғриб, уйқуси бузилишига олиб келади.

Қуёш ваннасидан тўғри фойдаланиш кишилар саломатлигига катта фойда беради. Қумлоқларда ҳам, сайр қилиш чоғларида ҳам, қисқаси ҳамма ерда баданни қорайтириш мумкин.

Кундузги вақтда баданни меъёрида тоблантириш лозим. Бунинг учун тананинг турли жойларини навбат билан қуёшга тутиб, муддатни кундан-кунга ошира бориш керак. Болаларнинг офтобда тобланишини тўрт маротаба қисқартириш зарур. Шунда танани соғлиқ учун фойдали бўлган даражада қорайтиришга эришилади. Хуллас, қуёш нуридан фойдаланишни билиш керак. Ўшанда бу соғлиқ, бардамлик ва узоқ умрга гаров бўлади.

Т. МАҲМУДОВ,
биолог.

• 1993 йил—Аҳмад Яссавий йили

«ҲАҚ АНИНГ КЎНГЛИДАДУР...»

Аҳмад Яссавий...

Кўҳна Турон осмонида балқкан ёрқин юлдуз, тариқат илми султони, «ҳақиқат бурҳони, орифлар суянчи», валийлар валийси, улуғ инсон, тан ва руҳ озодлиги, поклигини куйлаган, тасаввуф илмининг донишманди буюк зот салкам 9 асрдан бери эзгулик ва поклик рамзи сифатида кўнгилларни ёритиб келмоқда. Зоти шарифнинг қадамжоларидан иймон, нажот ва таскин, шифо истаб келувчиларнинг қадами узилмайди. Хоки пойлари қошида эса ҳеч кимга очилмаган кўнгилларнинг қулфи дили очилади, ҳеч кимга эгилмаган мағрур бошлар эгилади. Бу даргоҳда шоҳ ҳам, гадо ҳам ўзини оддий бир банда ҳисоблаб, бир-бирига тенглашади. Кўнгиллардаги фисқу фасод, гина, ёмонлик, ғаразгўйлик бу даргоҳ остонасидан ўтолмайди. Ҳатто ўғрию каззоб ҳам бу муборак зиёратгоҳдан нур истаб, нажот тилаб, тавба-тазарруга келади. Ҳазратнинг эса даргоҳлари кенг, нур истаганга нур, поклик истаганга поклик, тавба қилганларга сабр-қаноат ҳадя этадилар. Шундан бўлса керакки, тўққиз асрда чархи кажрафтор неча бор айланса-да, авлодлар неча бор келиб-кетсалар-да у одамлар дилидаги эътиқод-ихлос остонаси бўлиб, инсонларни бағри кенгликка, эътиқодга, инсофга чорлаб турибди.

Аҳмад Яссавий мутасаввуф шоир, маънавиятимиз хазинасидаги бебаҳо гавҳар, у сўфийлик масҳаби— Яссавия сулукига асос солган, илоҳий ишқни куйлаган «маликул калом» ижодкордир.

Хожа Аҳмад Яссавий ҳозирги Туркистон шаҳрининг Ясси қишлоғида XI асрнинг охирида туғилиб, 1166 йилда вафот этган. Илк таҳсилни машҳур турк машойиҳи —Арслонбобдан олган. Сўнгра унга Юсуф Хамадонийдек аллома устозлик қилган. Яссавий халқ бошига оғир қийинчиликлар тушган даврда яшаб ижод этган. У «Девони ҳикмат» асарини ўша давр анъанасига зид ўлароқ араб ва форс тилида эмас, туркчада ёзган. Бу билан шоир турк тилининг ривожига кенг йўл очган. Яссавий 63 ёшида хонақода ер ости — чиллахона қаздириб, умрининг охиригача фоний дунё билан алоқасини узиб, шу ерда яшаган.

Аҳмад Яссавий — маънавияти баркамол, солиҳ сиймолардан. У комил инсон, етук руҳли донишманд. Шоир бу фоний дунёни, элу элатни, ўзини, охирату бугунини фақат ўз қалбида, виждонида кўради. Шунинг учун ҳам мусулмон дунёси унинг шахсини, ижодини эъзозлаган.

Кўҳна Турон тарихининг эътироф этишича, соҳибқирон Амир Темур ҳазратлари Аҳмад Яссавийга алоҳида ҳурмат, эътибор, ихлос билан қараганлар ва ҳар гал ҳарбий юришга чиққанларида ул зоти шарифнинг қабрларини зиёрат қилганлар. Буюк муҳаббат, эътиқод рамзи сифатида жаҳонгир улуғ мутафаккир шоир ва пиру комил Ҳазрат Султон Хожа Аҳмад Яссавийга Туркистонда мақбара бунёд этишга фармон берган. Фармонда, жумладан, шундай дейилади:

«Аллоҳ таоллодан ва Муҳаммад пайғамбардан нажот сўраб ушбу қасрни барпо айлаб ва қуйидаги шартларни баён қиладурман: менким Амир Темур Кўрагон Баҳодир Султон ибн Тарағай, ҳурматга лойиқ вақибларумга ер ва сувларимдан ажратиб бермакни ният айладум, демаккум хўжанлуқларнинг ҳовуз бошидин бошлаб, жикки ариғи суви ва атрофидоғи ерлари бирлан, Оқжар йўли орқали то табаррук қул Хайр Ота қадамжолариғача бутун ер ва сувлардан вақф — Султон Хожа Аҳмад Яссавийга тортуқ қилурман. Менинг бу қилмушим Аллоҳга хуш келсун. Ҳозирда ва келгусида шариат бирлан келушулғон ҳолда фуқароларумға тақдум айладум ва сув еримни чегаралаб бердум...».

Амир Темур қурдирган Аҳмад Яссавий мақбараси ўзининг салобати, салоҳияти ва улуғворлиги билан жаҳон аҳамиятига моликдир. У халқимиз буюк тарихий ва маданий меросининг рамзи, XIV аср меъморчилик санъатининг юксак намунаси сифатида азиз ва ардоқлидир. Бу ҳашаматли бинода 35 та катта-кичик хона бўлиб, улар турли мақсадларга мўлжалланган. Ҳазрат қабри устидаги мақбаранинг баландлиги 30, айланаси 41 газлик бўлган ва у кўп қиррали нақшинкор гумбазларни ўз ичига олган. Ҳозир ҳам бу улуғвор мақбара кўҳна Туркистон заминини яшнатиб турибди. Унинг меҳроблари, ганжкор, жимжимадор нақшли деворлари, гулкор шифтларию, нафис ўймакорлик санъати барқ урган устунлари олис мозийдан сўзлайди. Улар буюк бобокалонларимизнинг чексиз маҳорати, иқтидори, нозиктаъб санъаткорлиги юксак дидидан дарак беради ва унга боққаннинг сайин улуғ соҳибқирон бобомизнинг: «Бизнинг куч-қудратимизни билмоқчи бўлсангиз, бунёд этган обидаларимизни кўринг», деган сўзлари қайта-қайта хотирангда жонланади.

Ҳазрат Алишер Навоий ҳам Аҳмад Яссавийни суйиб ардоқлаган ва ўзининг «Насоим ул-муҳаббат» асарида Аҳмад Яссавийни «Туркистон мулкининг шайхул-машойиҳидур» деб эъзозлаган. Унинг қабрини эса «Туркистон аҳлининг қиблаи дуосидир», деб таърифлаган. Бу борада шоирнинг ўзи ҳам шундай ҳикмат битади:

«Менинг ҳикматларим оламда султон,
Қилур бир лаҳзада чўлни гулистон,
Мени ҳикматларим дардсизга айтманг,
Бебаҳо гавҳарим нодонга сотманг».

Яссавий ҳикматлари самимият билан, содда, равон тилда ёзилган, у инсоннинг ички дунёси, ҳиссиётларини тўғри англашга хизмат қилади, диёнат ва иймонни соф сақлашга чақиради. У инсонни юксакка кўтаради, дунёдаги барча нарсалар фақат инсон учун яратилганлигини қайта-қайта таъкидлайди. Уни лоқайдлик, ўз-ўзига ишончсизлик даҳшатидан халос қилиш ниятида илоҳий ишққа сиғинишга даъват этади. Шоир таърифича Аллоҳ ҳар бир кишининг қалбига ишқ билан кириб келади. Юрагида муҳаббат ошиён қурганлар эса фақат эзгулик, яхшиликка хизмат қилувчи, диёнатли, ор-номусли кимсалардир. Улар дунёни бутун гўзаллиги, сиру синоати, қувонч-ташвишлари билан тийран ҳис қиладилар ва реал мулоҳаза юритадилар:

Ишқсиз киши одам эрмас
англасангиз,
Бемуҳаббат шайтон қавми
тингласангиз,
Ишқдин ўзга сўзни агар
сўзласангиз,
Илкингиздан имон, ислом кетди
бўлғай.

Унинг ҳикматларини ўқиб-уқмоқ, юракдан ҳис қилмоқ кўҳна Турон тарихи, маданияти, маънавияти, адабиёти ва санъатини ўрганмоқ билан баробардир. Шоир дунёқараши, иймон, эътиқоди унинг ҳар бир мисрасида акс этади. Уни ўқир экансиз, қалбингизга бир улуғворлик, тиниқлик кириб келади, руҳингиз юксакка кўтарилади. Юксакка кўтарилган руҳ эса одамзотни комилликка, ўз-ўзини англамоққа ўргатади. Яссавийни шунинг учун ҳам руҳ шоири деймиз. У инсон руҳини тарбиялайди, унга таъсир қилади. Шоир наздида инсон руҳи унинг ўзлиги, инсонийлигида. Маънавий баркамоллик бўлмаган ерда руҳ ўтмаслашиб қолади. У фақат тан эҳтиёжини қондириб, нафс домига тушади. Бунда инсон ўз нафсининг қулиға айланади. Ўзлигидан, инсоний фазилатларидан маҳрум бўлади. Нафс йўли боши берк кўчага ўхшайди. Қўйиб берсанг у неларни демайди. Нафс «ёбон қушидек қўлга қўнмас», шунинг учун ҳам шоир ғафлатни тарк этиб бедор бўлишга чақиради.

Яссавий маънавий-руҳий баркамоллик йўлини Аллоҳнинг йўли, деб билади. Худога муҳаббат, ҳақиқат учун кураш йўлида улуғ шоиримиз барча машаққатларни, хору зорликларни сабр-тоқат билан енгиб, Шарқ адабиётида «Султон ул Орифийн» яъни олиму фозиллар султони унвонига сазовор бўлди.

Шоир дунёдаги энг олий бахтни абадият деб билди, унга етишмоқни эса машаққатли меҳнат деб тушунади. Шунинг учун ҳам у инсонни ҳамиша хушёрликка, бедор бўлиб тинимсиз ҳаракат қилишга чорлайди: «Ким анинг кўйида бўлса, Ҳақ анинг кўнглидадур», деб башорат қилади.

Яссавий ҳикматлари она заминдан қайнаб чиқаётган мусаффо булоққа ўхшайди. Бу булоқдан сув ичганни нафақат чанқоғи босилади, балки жисму жони покланади. Муборак мисралар оятлар мисол қалбга эзгулик чироғини ёқади. Бундан кўнгил ёришиб, дил шодланади. Инсон ўз-ўзини кашф қилади. Ўзининг кимлигини, неларга қодирлигини англайди. Ҳаққа тик қараб, Аллоҳ олдида юзини ёруғ қилиш ниятида ўзини ўзи имтиҳон қилади. Покиза қалб билан ўз гуноҳларига назар ташлайди. Шунда ҳар бир кимса ўз айбига иқрор бўлиб, молу дунё, кибру ҳаво, манманликни тарк этиб, Аллоҳ даргоҳида дилини поклайди.

Яна Яссавийнинг ҳикматлари қоронғу кечадаги юлдузларга ўхшайди. Қоронғулик ҳамиша қуюқ бўлиб, тун қанча чўзилса, юлдузлар шунчалик ёрқин ва узоқ порлайди. Бобокалонимиз ҳаёти ва ижоди ҳам шунга монанд. Уни на мустабид давр тўфонлари, на камситишу таъқиблар енгди. Балки у қоронғулик қаърида порлаган юлдуздек дилларга жойланди. Дилга жойланган сўзни эса ҳеч ким ҳеч қачон тортиб ололмайди. У қондан қонга кўчиб, авлодлар номи ва шони бўлиб мангу яшайди. Зеро бобокалонимиз ҳам «Ғариб Аҳмад сўзи ҳаргиз қаримас, агар ер остига кирса чиримас», деб башорат қилганлар.

Эрк қуёшининг ёрқин нурлари нураётган азиз зиёратгоҳларимизга ҳам тушди. Унутилган қадриятлар, эскилик сарқити деб камситилган удумлар қайта тикланди.

Мустақиллик шарофати ила 1993 йил халқаро ЮНЕСКО қарорига биноан Аҳмад Яссавий йили деб эълон қилинди. Республикамизда бобокалонимиз ижодий меросини ўрганиш, уни бус-бутунлигича халққа етказиш борасида улкан ишлар амалга оширилмоқда. Барча шаҳар ва қишлоқларда, маҳалла ва гузарларда илмий анжуманлар, китобхонлар конференциялари, тематик кечалар ўтказилмоқдаки, бу халқимизнинг улуғ инсонга бўлган меҳр-муҳаббатини янада оширмоқда. Яқинда ана шундай тадбирлардан бири республика Маданият ишлари вазирлиги ташаббуси билан Алишер Навоий номидаги давлат кутубхонасида ўтказилди. Улуғ бобокалонимиз Аҳмад Яссавий хотирасига бағишланган бу китобхонлар конференциясида фан ва маданият ходимлари, иқтидорли олимлар, шоирлару санъаткорлар иштирок этдилар.

Анжуманни республика маданият ишлари вазири Эркин Ҳайитбоев очди. У Аҳмад Яссавий йили республикамиз маданий-маърифий ҳаётида қутлуғ ва унутилмас дамларга бой бўлганлигини таъкидлади. Элнинг ардоқли шоири Ҳожи Абдулла Ориф ўз сўзида инсониятнинг руҳий устунларидан бири бўлган бобокалонимизнинг нафақат қиёфалари, сийратлари ҳам руҳимизда яшаяжагини ва яна у киши битган ҳикматларни қайта-қайта ўқиганда дуодек қудрати ортиб, руҳимизнинг покланиши, юксакка кўтарилишини баён этди ва Яссавийга бағишлаб ёзган шеърларидан ўқиб берди. Алишер Навоий номидаги давлат кутубхонаси директори Рустам Алимов зиёкорларнинг улуғ алломa ҳаёти ва ижодини чуқур ўрганиб, ижодий изланиб «Аҳмад Яссавий — улуғ бобомиз» номли методик тавсиянома тайёрланганини, бу эса келгуси авлод учун қўлланма бўлишини таъкидлади.

Маданият ишлари вазирлиги қошида ташкил этилган маданий-маърифий тарғибот маркази директори Турғунбой Саксонов — Аҳмад Яссавийнинг жаҳон маданиятида тутган ўрни, шоир ижодини ўрганиш, тарғиб қилиш борасида шу кунларда амалга оширилаётган эзгу ишлар ҳақида гапирди.

Ҳамза театри артистлари ижросида иқтидорли, ёш режиссёр Марат Азимов саҳналаштирган кўринишлар барчада катта таассурот қолдирди. Айниқса Амир Темур (Теша Мўминов), Алишер Навоий (Ёқуб Аҳмедов), Аҳмад Яссавий (Рустам Каримов) каби уч улуғ сиймонинг саҳнада акс этиши, ўзаро мулоқотлари ҳамманинг дилига қувонч бахш этди.

Амина ҚОДИРОВА,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

САНЪАТКОРЛАР ХИЗМАТДА

• Жиззах вилояти ҳокими чиқарган фармойишга биноан концерт дастурига эга бўлган ҳар бир санъаткорлар гуруҳи филармония ҳузуридаги тўй бюросида рўйхатга олинади ва уларнинг тўй-маъракаларда хизмат қилиши учун рухсатнома берилади. Илгари дастурга эга бўлмаган санъаткорлар ҳам шаҳар ва туман молия бўлимларига патент тўлаб, тўю маъракаларда хизмат кўрсатаверар эди. Энди бунга чек қўйилди.

Бош муҳаррир Н. ЁҚУБОВ.

Рўзнома таҳрир ҳайъати: Н. ҚАЮМОВ, М. ИСЛОМОВ, М. МИРЗАЕВ, Ҳ. РАҲМАТИЛЛАЕВ, М. ҚАЮМОВ (бош муҳаррир ўринбосари), С. САЙДАЛИЕВ (бош муҳаррир ўринбосари), О. ҒОФУРОВ, (масъул котиб), Н. ОРИФЖОНОВ, К. РИХСИЕВ, Э. ИБРОҲИМОВ, Р. БОБОМУҲАМЕДОВ.

МУАССИСЛАР: Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалиги вазирлиги, «Узплодоовощвинпром» концерни, Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги, «Қишлоқ ҳақиқати» журналистлари жамоаси.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700083, ТОШКЕНТ, МАТБУОТЧИЛАР КЎЧАСИ, 32.

ТЕЛЕФОНЛАР, Муҳаррир ўринбосарлари —33-44-43, 33-16-27. Масъул котиб—33-09-93, Масъул котиб ўринбосарлари—32-56-25. Деҳқончилик бўлими—32-56-35, 32-54-51, 33-09-93. Қайта ишлаш саноати бўлими—32-56-31. Ижтимоий ҳаёт бўлими — 32-56-34. Чорвачилик бўлими—32-56-22. Мелиорация ва қишлоқ қурилиши бўлими — 32-56-33. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 32-56-36, 33-09-93. Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-54. Шикоят, хат ва маъмурий органлар бўлими — 32-54-49, 32-54-52. Безатиш бўлими — 32-58-79.

Рўйхатдан ўтиш тартиб № 000096. Буюртма Г-481. 29880. нусхада босилди, ҳажми 2 босма табоқ. Офсет усулида босилган, қоғоз бичими А—2. Босишга топшириш вақти 21.00. Босишга топширилди — 19.00

Ўзбекистон Республикаси Президенти Маҳкамасининг Ишлар бошқармаси ҳузуридаги «Шарқ» нашриёт-матбаа концерни. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй. 1 2 3 4 5 6.